

DRAVCE A SOVY

Časopis Ochrany
dravcov na Slovensku

Birds of Prey and Owls
– Journal of Raptor
Protection of Slovakia

18. ročník – 2022

SPRÁVY SKUPÍN 2021

1

**POČÚVAJTE A ZDIEĽAJTE
NÁŠ NOVÝ PODCAST
VTÁČIA AKADEMIA. VŠETKO,
ČO STE CHCELI VEDIET
O VTÁCTVE, ALE BÁLI STE
SA OPÝTAŤ.**

podmaz.sk/podcast/vtacia-akademia

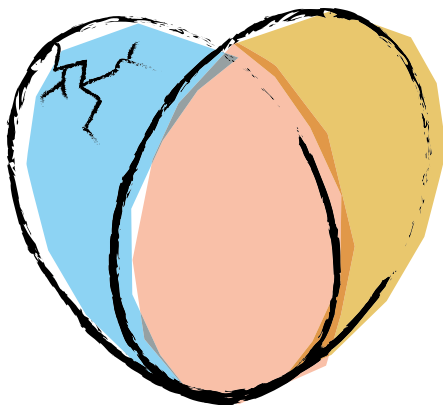
**ČLENSKÁ SCHÔDZA BUDE
22. OKTÓBRA 2022**

Bližšie informácie a organizačné pokyny
vám už čoskoro zašleme mailom.

Tešíme sa na vás.

Na výrobu magazínu bol použitý papier, ktorý spĺňa podmienky trvalo udržateľného obhospodarovania lesov.

Darujte nám 2 %

DRAVCE.SK/2PERCENTA

Pravidelná či jednorazová finančná pomoc

DRAVCE.SK/DAR

Príspevok člena a sympatizanta

DRAVCE.SK/CLENSTVO

Z vašich príspevkov sú financované aktivity našich členov, realizované po celom území Slovenska (Malé členské projekty, záchrana hniezd pred výrubmi, riešenie prípadov nelegálnych aktivít, adopcie mláďat, poradenstvo, sčítanie myšiariok, evidencia hniezd sokola myšiara, exkurzie a prednášky).

Ďakujeme

- 5** Orol kráľovský *Aquila heliaca*
- 9** Orol skalný *Aquila chrysaetos*
- 14** Orol krikľavý *Clanga pomarina*
- 17** Orliak morský *Haliaeetus albicilla*
- 21** Sokol sťahovavý *Falco peregrinus*
- 25** Sokol rároh *Falco cherrug*
- 28** Sokol červenonohý *Falco vespertinus*
- 31** Haja červená *Milvus milvus*
- 34** Pôtik kapcavý *Aegolius funereus*
- 37** Kuvičok vrabčí *Glaucidium passerinum*
- 40** Plamienka driemavá *Tyto alba*
- 42** Myšiarka ušatá *Asio otus*
- **44** Malý kus zeme na Veľkom Ostrove
- **49** Alternatívny manažment vegetácie v koridoroch elektrických vedení na východnom Slovensku
- **54** Medzinárodné sčítanie dravých vtákov v Panónskom bioregiónu
- **59** „Dravce vs. holuby“
- **62** Posledná šanca pre dropa aby na Slovensku prestal žiť

Milí čitatelia,

vitajte v novom čísle časopisu Dravce a sovy. Na dlhé týždne a mesiace sme obmedzili vzájomné osobné stretnutia, no verme, že už je tomu koniec. Niežeby samostatná práca v teréne nemala svoje čaro, ale predsa len „viac očí viac vidí“. Od vydania posledného čísla sme nezháľali. Posunuli sme kopec dobrých vecí dopredu. Rozbehli sme nové medzinárodné projekty, úspešne ukončili tie predchádzajúce a zároveň držíme v sebe množstvo nápadov, ktoré pomôžu naprávať resty na prírode, ktoré sme spôsobili my, ľudia. Bohužiaľ, ešte stále sa stretávame s ľudskou zlobou. Úmyselným prenasledovaním dravcov, otrávenými orlami, postrelenými sokolmi, jastrabmi a myšiakmi chytenými v železných sklápacích pasciach... Nelegálne činy z oblasti vtácej kriminality sú nezmyselné. Páchatelia „si našli“ pomyselného vinníka, na ktorého hodili zodpovednosť za všetky problémy. Kľúč k riešeniu ich problémov nie je v prenasledovaní dravcov, ale v krajine. Minulý rok som pozoroval zaujímavú vec. Na jar, počas obedných horúčav, som s údivom sledoval zajace, ktoré sa schovávali pred silným Slnkom v jedinom tieni, ktorý uprostred rozsiahlych poľnohospodárskych polí vrhali elektrické stĺpy. Nie kríky, stromy, vyvýšené medze. Stĺpy! „Krajina je obrazom ľudí, ktorí v nej žijú“. Ak chceme živú krajinu, nie je na čo čakať. Aktuálne je pred nami množstvo veľkých výziev, ako krajinu zlepšovať. Krok za krokom. Pre nás, pre dravé vtáky, sovy a všetko živé. Začnime tu a teraz. Pripojíte sa k nám?

Vidíme sa v teréne.

Tomáš Veselovský

SPRÁVY PRACOVNÝCH SKUPÍN ZA ROK 2021

OROL KRÁĽOVSKÝ AQUILA HELIACA

J. Chavko

RIEŠITELIA

L. Prešinský, S. Kováč, J. Dunčíčová,
Z. Guziová, J. Chavko T. Veselovský,
R. Slobodník, L. Vadel, E. Gulák, L. Šnírer,
S. Harvančík. A. Dúbravský, K. Bacsá,
R. Galaš, Cs. Balasz, J. Lengyel, T. Tedla,
J. Svetlík, R. Jureček, M. Hrabovszky

SPOLUPRÁCA

CHKO Malé Karpaty, CHKO Záhorie,
CHKO Dunajské luhy a CHKO Ponitrie

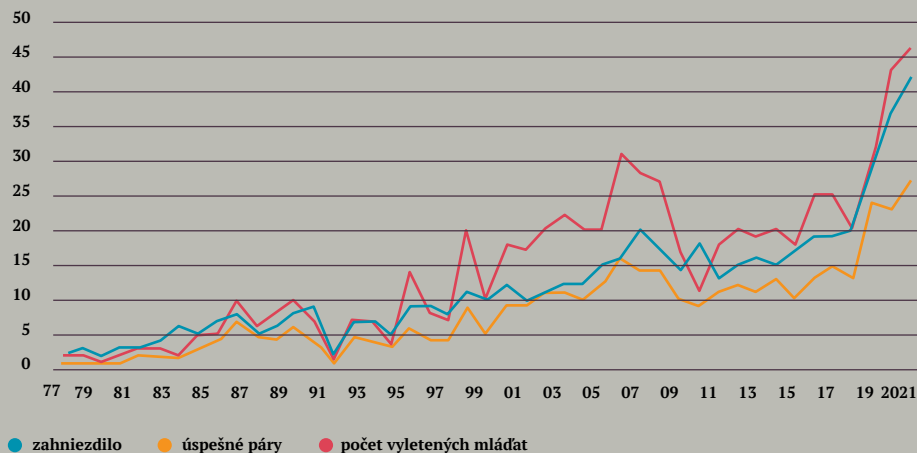
Výsledky monitoringu hniezdenia populácie na západnom Slovensku:

KONTROLOVANÉ HNIEZDISKÁ	CHECKED TERRITORIES	55
OBSADENÉ HNIEZDISKÁ	OCCUPIED BREEDING TERRITORIES	41
POČET HNIEZDIACICH PÁROV	BREEDING PAIRS	41
POČET ÚSPESNÝCH PÁROV	SUCCESSFUL BREEDING PAIRS	27
POČET NEÚSPESNÝCH HNIEZDENÍ	UNSUCCESSFUL BREEDING ATTEMPTS	14
POČET VYVEDENÝCH MLÁĎAT	FLEDGLINGS	46
KRÚŽKOVANÉ JEDINCE (PULL. / AD.)	RINGED SPECIMENS (PULL. / AD.)	28

Na západnom Slovensku sme v roku 2021 preverovali hniezdenie na 59 známych hniezdiskách. Z toho 15 hniezdísk je dlhodobšie opustených a na ostatných boli 3 aktuálne hniezdiská neobsadené a na 41 hniezdiskách páry zahniezdili. Z tohto počtu 27 párov hniezdilo úspešne a vyviedli spolu 46 mláďat (-4×3 , 11×2 , 12×1 a 14×0). Neúspešne hniezdilo 14 párov. Priemer počtu mláďat na úspešné páry bol 1,7 mláďat a na všetky hniezdiace páry 1,1 mláďat. V Podunajskej rovine zahniezdili štyri nové páry. Zo známych prípadov boli zistené nasledovné príčiny neúspešnosti: dva prípady zhodenia hniezd vetrom a dva prípady vyrušovania (turistika, trampovanie). V roku 2021 evidujeme až desať prípadov, kedy boli hniezda zanechané v čase násady vajec, príčinu sa nepodarilo identifikovať. V tomto roku na západnom Slovensku sa opätovne navýšil počet hniezdiacich párov s doteraz najvyšším počtom vyletených mláďat (graf. č. 1).

Hniezdenie bolo zaznamenané v nasledovných ORC: 7 - Považský Inovec, 12 - Podunajská rovina, 4 - Tríbeč, 3 - Hronská pahorkatina, 3 - Borská nížina, 3 - Nitrianska pahorkatina, 5 - Trnavská pahorkatina, a po 1 páre: Malé Karpaty, Pohronský Inovec, Ipel'ská pahorkatina a Žitavská pahorkatina. V pohoriach hniezdilo 12 párov a v nížinách 29 párov.

Graf 1: Vývoj populácie orla kráľovského na západnom Slovensku (1976 - 2021).

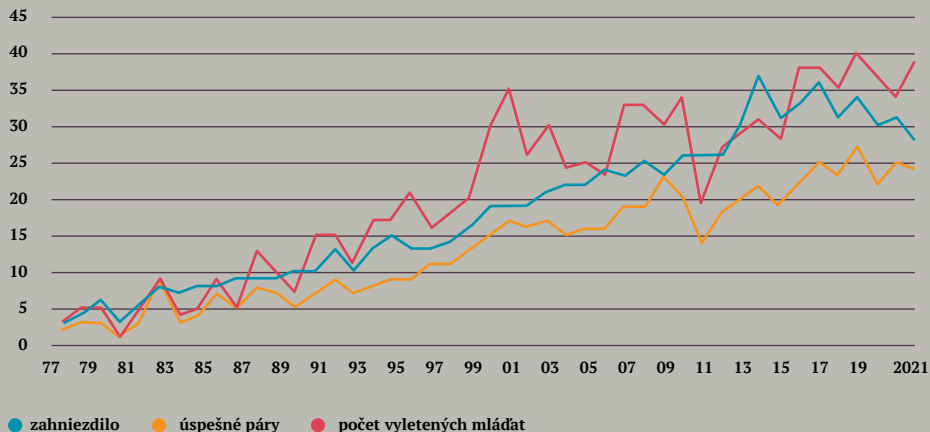

Výsledky monitoringu hniezdenia populácie na východnom Slovensku

KONTROLOVANÉ HNIEZDISKÁ	CHECKED TERRITORIES	42
OBSADENÉ HNIEZDISKÁ	OCCUPIED BREEDING TERRITORIES	38
POČET HNIEZDIACICH PÁROV	BREEDING PAIRS	38
POČET ÚSPEŠNÝCH PÁROV	SUCCESSFUL BREEDING PAIRS	24
POČET NEÚSPEŠNÝCH HNIEZDENÍ	UNSUCCESSFUL BREEDING ATTEMPTS	14
POČET VYVEDENÝCH MLÁĎAT	FLEDGLINGS	39
KRÚŽKOVANÉ JEDINCE (PULL. / AD.)	RINGED SPECIMENS (PULL. / AD.)	2

Vzhľadom na odlišnú a jednoduchšiu metodiku monitoringu východoslovenskej populácie boli výsledky zahrnuté do osobitnej tabuľky. Monitoring bol obmedzený len na mapovanie obsadených hniezd, prítomnosť mláďat na hniezdach a úspešnosť hniezdení avšak bez priamej fyzickej kontroly hniezd s výnimkou okružkovania dvoch mláďat na jednom hniezde. Z hniezdenia na východnom Slovensku sme tento rok získali výsledky z kontrol 42 hniezdisk. Z tohto počtu sme zaznamenali hniezdenie na 38 lokalitách, úspešne z toho hniezdilo 24 párov, ktoré vyvedli spolu min. 39 mláďat – 2 × 3, 11 × 2, 11 × 1 a 14 × 0. Priemer počtu mláďat na úspešné páry bol 1,6 mláďat a na všetky hniezdiace páry 1,4 mláďat. Monitoring bol vykonaný v Košickej kotline a Východoslovenskej rovine. Všetky monitorované páry hniezdili v nížinách s dominantným hniezdením na topoľoch, v menšej miere na duboch a zriedkavo na jelši. Hniezda boli najčastejšie postavené na imelách.

Graf 2: Vývoj populácie orla kráľovského na východnom Slovensku (1976 – 2021).

Na juhu stredného Slovenska (okres Rimavská Sobota) sa podarilo po prvý krát v známej histórii preukázať úspešné hniezdenie orlov kráľovských, pár úspešne vyviedol 1 mláďa, za čo patrí vďaka Csabovi Balászovi a Milanovi Olekšákovi zo ŠOP SR (obr. 1 a 2). Mláďa bolo okružkované.

Je veľmi zložitá určiť príčinu vzostupnosti vývoja populácie je však pravdepodobné, že jej vitalitu podporili manažmentové opatrenia, predovšetkým aktivity na eliminovanie prípadov trávenia v rámci projektu LIFE15 NAT/HU/000902 "LIFE PANNON EAGLE". Je potrebné pripomenúť, že do projektu je zapojených šesť Európskych krajín (Maďarsko, Rakúsko, Česko, Rumunsko, Srbsko a Slovinsko) a aktivity významne zvyšujú pozitívny dopad na populáciu v strednej Európe. Ukazuje sa, že celkovo na západnom Slovensku stúpa početnosť kadáverivorných druhov *Aquila heliaca*, *Haliaeetus albicilla*

a *Milvus milvus*. Pre zlepšenie stability a priaznivého stavu populácie možno odporučiť realizáciu projektu na reštitúciu kľúčových ohrozených druhov potravného spektra (Chavko et al. 2007), predovšetkým sýsla pasienkového (*Spermophilus citellus*) a chrčka poľného (*Cricetus cricetus*). Osobitne bude potrebné riešiť aj otázku trávenia hraboša poľného (*Microtus arvalis*), ktorý je dôležitou súčasťou potravy orlov kráľovských v nížinných potravných teritóriách.

Obr. 1 Hniezdo orla kráľovského (*Aquila heliaca*) na juhu stredného Slovenska.

Obr. 2 Prvé stredoslovenské mláďa pri krúžkovaní 1. 7. 2021, na hniezde boli aj dva ulovené krkavce ako potrava.

Literatúra

Chavko, J., Danko, Š., Mihok, J., 2007: The Food of the Imperial Eagle (*Aquila heliaca*) in Slovakia, *Slovak Raptor Journal* 2007, 1:1-18 s.

OROL SKALNÝ

AQUILA CHRYSAETOS

✍ Ján Korňan 📷 J. Korňan, M. Macek, S. Brisuda, S. Harvančík, K. Šotnár

RIEŠITELIA

M. Dravecký, E. Feriancová, E. Gulák, J. Holma, D. Karaska,
J. Kormančík, J. Korňan, P. Kubík, B. Landsfeld, D. Löbbová,
M. Macek, S. Ondruš, B. Sedláková, L. Šimák, L. Šnír, K. Šotnár

SPOLUPRÁCA

J. Antol, V. Balaška, M. Ballo, D. Boucný, M. Bojda, S. Brisuda,
J. Brndiar, L. Čužna, M. Dobrota, T. Didírka, P. Drengubiak,
A. Dúbravský, M. Duľa, T. Flajs, I. Fuljer, I. Gajdošík, M. Gejdoš,
E. Gombala, E. Hapl, S. Harvančík, M. Haverlová, A. Holazová,
L. Hrdý, T. Ilko, P. Chabreček, P. Kubík, I. Lenkei, M. Majda,
B. Machcinik, L. Ondraško, P. Orel, J. Pavelka, L. Peške, J. Platko,
R. Retkovský, S. Štefániková, M. Špilák, R. Šurina, V. Trulík,
Š. Vavručí, L. Vošček, P. Vrlík, J. Záhradník, J. Zoldy, M. Žihlavník

KONTROLOVANÉ HNIEZDISKÁ	CHECKED TERRITORIES	107
OBSADENÉ HNIEZDISKÁ	OCCUPIED BREEDING TERRITORIES	103
POČET HNIEZDIACICH PÁROV	BREEDING PAIRS	67
POČET ÚSPESNÝCH PÁROV	SUCCESSFUL BREEDING PAIRS	40
POČET NEÚSPESNÝCH HNIEZDENÍ	UNSUCCESSFUL BREEDING ATTEMPTS	27
POČET VYVEDENÝCH MLÁĎAT	FLEDGLINGS	43
KRÚŽKOVANÉ JEDINCE (PULL. / AD.)	RINGED PULL. / AD.	23 / 0

Na území Slovenska boli zistené boli tri nové páry v orografických celkoch Kremnické vrchy – jeden pár (K. Šotnár), dva páry v Štiavnických vrchoch (V. Balaška, K. Šotnár). Obsadzovanie nových teritórií na Slovensku je zrejme od roku 2003, čo súvisí s celkovým rastom populácie a rozširovaním na nové územia. V troch prípadoch bolo zistené vyletenie dvoch mláďat bez zásahu človeka.

O jednom prípade vo Volovských vrchoch informoval L. Šimák, ďalší prípad bol vo Veľkej Fatre (M. Macek, obr. 1) a posledný prípad vo Vtáčniku (L. Šnírer, S. Harvančík, A. Dubravský, M. Mitaš, obr. 2). Vyvádzanie dvoch mláďat bez zásahu človeka sa stáva na Slovensku od roku 2011 pravidelnosťou s výnimkou roku 2014.

Prvýkrát v histórii M. Majda zistil 3 pull. na hniezde v Chočských vrchoch, z ktorých 2 ex. odobral za účelom ich záchrany. Z nich úspešne v pôvodnom hniezde vyletelo jedno, druhé bolo úspešne adoptované do hniezda v Javorníkoch, kde vyletelo. Tretie mláďa bolo neúspešne adoptované v Západných Tatrách. V Javorníkoch sa postavili dve nové hniezda a vykonala sa jedna stabilizácia hniezda.

Obr. 2 Vyletenie 2 mláďat vo Vtáčniku. (S.H.)

Obr. 1 Opakované vyletenie dvoch mláďat u toho istého páru vo Veľkej Fatre napriek veľkému rozdielu vo vypestlosti mláďat. (M.M.)

CELKOVO BOLO ZISTENÝCH 27 PRÍPADOV STRÁT, KTORÝCH PRÍČINY BOLI NASLEDOVNÉ

2X	PRIRODZENÉ	(7,4 %) z toho 1 × znáška, 1 × mláďa
3X	ANTROPICKÉ	(11,1 %), z toho 3 × znáška, po jednom prípade: filmovanie, lesné práce a vykradnutie človekom
22X	NEZNÁME	(81,5 %), z toho 22 × znáška

ZISTENÉ ÚHYNÝ V ROKU 2021

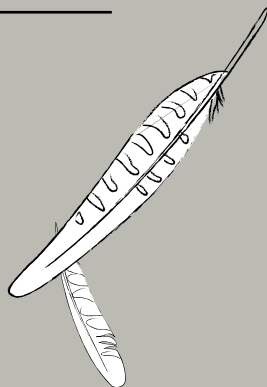
NÁLEZ/ÚHYN NÁLEZCA	OZNAČENIE	VEK / POHLAVIE	PRÍČINA	LOKALITA NÁLEZU
5. 4. 2021 NEZNÁMY	SK 157	7 K, ?	NEZNÁMA, 200 M OD EL. VEDENIA	MÚTNE (OKR. NÁMESTOVO)
1 OZNAČENÝ M. MACEKOM 13. 6. 2015 V CHOČSKÝCH VRCHOCH (OKR. DOLNÝ KUBÍN)				
12. 4. 2021 STANISLAV MAČOR (INFO: ERIKA FERIANCOVÁ)	NIE	?	NEZNÁMA	LENDAK (OKR. KEŽMAROK)
2 OROL NÁJDENÝ UHYNUTÝ NA ZEMI.				
11. 12. 2021 PETER RECHTORÍK	SK291	2 K, F	PREVDEPODNE ZRAZENÝ AUTOM	SLOVENSKÉ PRAVNO (OKR. TURČIANSKE TEPLICE)
3 OZNAČENÝ J. KORŇANON 24. 6. 2020 V KYSUCKEJ VRCHOVINE (OKR. KYS. NOVÉ MESTO)				

OSNAČOVANIE MLÁĎAT A ODBER KRVNÝCH VZORIEK

RIEŠITEĽ	ORNITOLOG. KRÚŽOK	KRVNÁ VZORKA
JÁN KORŇAN	7	7
METOD MACEK	5	0
LADISLAV ŠIMÁK	5	0
LADISLAV ŠNÍRER	2	0
KAROL ŠOTNÁR	4	0
SPOLU	23	7

Samica (5 K) označená SK085 (Ach13802) okrúžkovaná M. Draveckým v Revúckej vrchovine 25. 6. 2017, vytvorila pár so samcom v okrese Čadca na obrázku nižšie. Vzdialenosť 140 km. (J. K.)

Samec (5 K) označený krúžkom SK163 (pár 54001) z Kysuckej vrchoviny. (foto: Stanislav Brisuda).

Obr. 3 Mláďa nájdené vypadnuté z hniezda v Kremnických vrchoch. Približne tri týždne ho rodičia krmili na zemi, potom úspešne „vyletelo“. (K.Š.)

Obr. 4 Stavanie hniezdnych podložiek s pracovníkmi S CHKO Kysuce pre orly skalné v Javorníkoch (zľava: M. Masaryk a Peter Drengubiak). (J.K.)

Zaujímavosti

Páru v Javorníkoch bolo na jeseň 2020 vyrúbané hniezdo na jedli spolu smrekovou kalamitou. Vzhľadom na nedostatok hniezdnych možností v oblasti boli v januári 2021 boli postavené dve hniezda na jedliach vo vzdialenosti približne 150 a 250 metrov od pôvodného hniezda (obr. 4). Vzdialenejšie hniezdo si pár osvojil a úspešne v ňom vyviedol mláďa.

V Kremnických vrchoch J. Zöldy našiel mláďa 7. júla na zemi asi 50 metrov od hniezdneho stromu (obr. 3). Mláďa bolo v dobrej kondícii a nažraté. Po ďalšej kontrole o niekoľko dní bolo vidieť, že rodičia nosia mláďaťu korisť na starú zväžnicu. Nachádzali sa tu zvyšky z kuny, sovy, krta a myšiaka. Aj keď pravdepodobne v noci chodil po zväžnici medveď, ktorý tu prevracal kamene a mláďa sedelo približne 2 metre od zväžnice, tak prežilo aj túto náhľavu. Rodičia krmili mláďa na zemi približne tri týždne. Na koniec 19. augusta sa už mláďa ozývalo zo suchého stromu a lietalo po okolí.

OROL KRIKĽAVÝ

CLANGA POMARINA

✍ Boris Maderič 📷 M. Dravecký, E. Gulák, M. Olekšák

RIEŠITELIA

M. Dravecký, E. Gulák, J. Kicco, V. Kfč,
M. Lehocý, B. Maderič, Š. Mikiara,
S. Senk, K. Šotnár

SPOLUPRÁCA

J. Brndiar, P. Ďurian, M. Gombaský,
E. Hapl, T. Ilko, D. Karaska, D. Lóbbová,
M. Olekšák, D. Petrakovič, M. Šepela,
J. Šmídt, S. Tomko

Dve mláďatá na hniezde orla krikľavého v Revúckej vrchovine. (E. G.)

KONTROLOVANÉ HNIEZDISKÁ	CHECKED BREEDING TERRITORIES	97
OBSADENÉ HNIEZDISKÁ	OCCUPIED BREEDING TERRITORIES	90
POČET HNIEZDIACICH PÁROV	BREEDING PAIRS	66
POČET ÚSPEŠNE HNIEZDIACICH PÁROV	SUCCESSFUL BREEDING PAIRS	54
POČET NEÚSPEŠNÝCH HNIEZDENÍ	UNSUCCESSFUL BREEDING ATTEMPTS	12
POČET VYVEDENÝCH MLÁĎAT	FLEDGLINGS	56
NEZNÁMY VÝSLEDOK HNIEZDENIA	UNKNOWN BREEDING RESULT	24
KRÚŽKOVANÉ JEDINCE (PULL. / AD.)	RINGED SPECIMENS (PULL. / AD.)	12/0

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti populácie druhu na Slovensku. Celková odhadovaná veľkosť hniezdnej populácie podľa Správy pre Európsku komisiu (2019) je 600 – 800 párov. The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia. The total estimated population size according to Reporting for European Commission (2019) is 600 – 800 pairs.

PODIEL JEDNOTLIVÝCH RIEŠITEĽOV NA MONITORINGU A OZNAČOVANÍ POPULÁCIE ORLA KRIKĽAVÉHO V ROKU 2021:

RIEŠITEĽ	LOKALITY	OBSADENÉ HNIEZDA	VYLETENÉ MLÁDATÁ	ORNITOLOGICKÝ/ FAREBNÝ PLASTOVÝ KRÚŽOK
J. KICKO	32	27	17	10
M. DRAVECKÝ	18	11	10	-
V. KLČ	10	8	7	-
B. MADE- RIČ & S. SENK	9	4	4	2
E. GULÁK	8	3	4	-
K. ŠOTNÁR	7	6	6	-
Š. MIKIARA	7	7	5	-
M. LEHOCKÝ	6	2	3	-

Súhrn výsledkov v rámci areálu výskytu *Clanga pomarina* na Slovensku v nasledovných orografických celkoch: Strážovské vrchy, Žiar, Vtáčnik, Malá Fatra, Lučanská Fatra, Veľká Fatra, Turčianska kotlina, Pieniny, Spišská Magura, Levočské vrchy, Ľubovnianska vrchovina, Revúcka vrchovina, Rimavská kotlina, Muránska planina, Slovenský kras, Volovské vrchy, Slovenský raj, Beskydské predhorie, Vihorlatské vrchy, Laborecká vrchovina.

Z počtu 54 hniezd úspešne hniezdiacich párov vyletelo spolu 56 mláďat ($52 \times 1, 2 \times 2$). Zaznamenali sme dva prípady vyvedenia dvoch mláďat z jedného hniezda bez zásahu človeka, $1 \times v$ Revúckej vrchovine (E. Gulák) a $1 \times v$ Slovenskom raji (M. Lehocký). Produktivita sledovanej časti hniezdnej populácie predstavuje 0,85 juv. / hniezdiaci pár. Príčiny neúspešnosti hniezdenia v správach členov pracovnej skupiny neboli uvedené.

D. Petrakovič 20. júna 2021 pri obci Mútne (okres Námestovo) pozoroval orla krikľavého, ktorého identifikoval na základe farebného plastového krúžku C66 (ornitologický krúžok BL 1391). Uvedeného jedinca krúžkoval D. Karaska 17. júla 2015 ako mláďa na hniezde pri obci Zákamenné (okres Námestovo). Vzdialenosť miesta nálezu od miesta krúžkovania je približne 7 km.

M. Šepeľa 24. júla 2021 pri obci Rokytov pri Humennom (okres Humenné) pozoroval a fotograficky zdokumentoval orla krikľavého, ktorého identifikoval na základe farebného plastového krúžku E04 (ornitologický krúžok BL 1685). Uvedeného jedinca krúžkoval B. Maderič 15. júla 2018 ako mláďa na hniezde pri obci Oľšínok (okres Medzilaborce). Vzdialenosť miesta nálezu od miesta krúžkovania je približne 11 kilometrov.

Opäť M. Šepeľa 8. septembra 2021 pri obci Čabiny (okres Medzilaborce) pozoroval a fotograficky zdokumentoval orla krikľavého, ktorého identifikoval na základe farebného plastového krúžku D43 (ornitologický krúžok BL 1675). Uvedeného jedinca krúžkoval B. Maderič 14. júla 2017 ako mláďa na hniezde pri obci Radvaň nad Laborcom (okres Medzilaborce). Vzdialenosť miesta nálezu od miesta krúžkovania je približne 5 kilometrov.

M. Olekšák 14. septembra 2021 pri obci Drienovec (okres Košice-okolie) našiel na ceste uhynutého orla krikľavého po kolízii s autom s ornitologickým krúžkom BL 497, ktorého krúžkoval M. Dravecký 11. júla 2005 ako mláďa na hniezde pri obci Jablonov nad Turňou (okres Rožňava). Vzdialenosť miesta nálezu od miesta krúžkovania je približne 19 km a uvedený jedinec mal 16 rokov!

Orol krikľavý s kovovým krúžkom BL 497, uhynutý na ceste po kolízii s autom (M. O.) a detail kovového krúžku (M. D.).

ORLIAK MORSKÝ

HALIAEETUS ALBICILLA

✍️ 📷 Jozef Chavko

RIEŠITELIA

J. Lengyel, J. Chavko, J. Lipták, J. Čížniar,
V. Prachár, V. Klč, M. Apfelová

SPOLUPRÁCA

pracoviská CHKO Dunajské luhy CHKO
Záhorie, PIENAPa Veľká Fatra

KONTROLOVANÉ HNIEZDISKÁ	CHECKED TERRITORIES	29
OBSADENÉ HNIEZDISKÁ	OCCUPIED BREEDING TERRITORIES	23
POČET HNIEZDIACICH PÁROV	BREEDING PAIRS	20
POČET ÚSPESNÝCH PÁROV	SUCCESSFUL BREEDING PAIRS	17
POČET NEÚSPESNÝCH HNIEZDENÍ	UNSUCCESSFUL BREEDING ATTEMPTS	2
POČET VYVEDENÝCH MLÁĎAT	FLEDGLINGS	25
KRÚŽKOVANÉ JEDINCE (PULL)	RINGED SPECIMENS (PULL.)	4

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny v hniezdnom areáli druhu v rámci SR a poskytujú informáciu o početnosti hniezdení druhu na Slovensku najmenej 65 - 75 % z celkovej populácie.

Na Slovensku sme zaznamenali hniezdenie 20 párov z toho 18 párov hniezdilo úspešne a vyviedli spolu 27 mláďat (9×1 , 9×2). Priemer úspešnosti na úspešné páry bol 1,5 a na všetky páry 1,2 mláďat.

V Podunajskej rovine zahniezdilo 8 párov, všetky hniezdili úspešne a vyviedli spolu 11 mláďat, V štyroch prípadoch páry nezahniezdili, hniezda sme kontrolovali dronom a boli prázdne. Na jednom hniezde boli okrúžkované 2 mláďatá (obr. 2 a 4).

V Borskej nížine zahniezdili spolu 4 páry, pričom len 2 páry hniezdili úspešne a vyviedli 2 mláďatá. Ďalšie 2 páry hniezdili neúspešne, predpokladá sa, že neúspešnosť bola spôsobená vyrušovaním (obr.3). V Hronskej Pahorkatine sme zaznamenali hniezdenie 3 párov, z toho 2 páry hniezdili úspešne a vyviedli 4 mláďatá a jeden pár hniezdil neúspešne, na hniezde zostali len 2 „hluché“ vajcia, predpokladá sa vplyv vyrušovania.

V Považskom Inovci sme v januári zaznamenali pár pri minuloročnom hniezdenie. Neskôr však bola samica nájdená uhynutá, príčinou bola otrava karbofuranom

V Malých Karpatoch sme zaznamenali úspešné hniezdenie 1 páru, ktorý vyviedol 2 mláďatá (obr. 1). Na druhom hniezdisku sa zdržoval pár, ale pri neskoršej kontrole dronom bolo hniezdo prázdne.

V Dolnomoravskom úvale sme zaznamenali úspešné hniezdenie 1 páru, ktorý vyviedol 2 mláďatá.

V Ipeľskej pahorkatine sme v januári zaznamenali prítomnosť páru pri minuloročnom hniezde ale neskôr sme už lokalitu neskontrolovali.

Obr. 1 Hniezdo v Malých Karpatoch.

Obr. 2 Veľká pomoc pri krúžkovaní, nastupuje nová generácia...

Obr. 3 Hniezdo orliakov v Borskej nížine, z hniezda úspešne vyletelo 1 mláďa.

Obr. 4 Druhá časť novej generácie pod hniezdom orliakov.

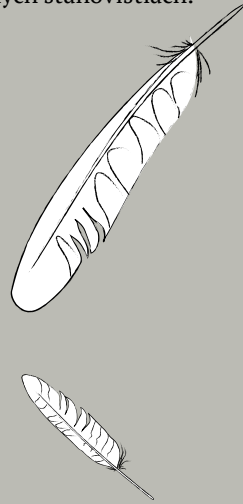

Na strednom Slovensku sme zaznamenali úspešné hniezdenie 3 párov. Pár v Porimaví hniezdil úspešne, a vyviedol min. 1 mláďa. Druhý pár v Turčianskej kotline vyviedol 2 mláďatá. Napokon tretí nový pár v Liptovskej kotline vyviedol 1 mláďa.

Na východnom Slovensku sme zaznamenali len hniezdenie jedného páru. V Košickej kotline 1 pár úspešne vyviedol 2 mláďatá. Pôvodné hniezdisko v Slovenskom Krase nebolo obsadené.

V porovnaní so susednými krajinami možno považovať populáciu na Slovensku ako málopočetnú. Vývoj populácie na Slovensku vykazuje stále mierne vzostupný trend (graf 1). Na strednom Slovensku už registrujeme 4 hniezdiská a ukazuje sa, že druh preniká stále viac do agrocenóz a okrajov pohorí v dostupnej vzdialenosti od vodných zdrojov.

Za najväčšiu pretrvávajúcu hrozbu populácie orliaka morského na Slovensku možno považovať riziká z vykladania otrávených návnad a vysokú mieru ničenia potenciálnych hniezdných biotopov v dôsledku ťažby lesných porastov najmä v luhoch a agrocecnózach. Odhad početnosti hniezdnej populácie v SR v roku 2021 predstavuje min. 40 – 50 párov. Celkovo sme zaznamenali nárast početnosti hniezdení, ale významne vzrástol aj počet pozorovaní vo voľnej prírode na zimných stanovištiach.

Graf 1: Vývoj hniezdacej populácie orliaka morského (*Haliaeetus albicilla*) na Slovensku (2005 – 2020).

SOKOL ŠTAHOVAVÝ FALCO PEREGRINUS

  Jozef Chavko

RIEŠITELIA

J. Chavko, P. Rehtorík, J. Lipták,
E. Gulák, M. Olekšák, M. Lehotský,
J. Hoľma, L. Deutschová, V. Prachár,
T. Flajs, B. Sedláková, K. Mikušková,
S. Kováč, J. Dunčičová, L. Čužna,
B. Maderič, M. Ballo, J. Žiak, L. Remeník,
I. Kalafusová, P. Pecík, E. Kružliaková,
Š. Mikiara, J. Platko, V. Balaška,
L. Prešínský, R. Galaš, S. Ondruš,
K. Šotnár, L. Šnirer, S. Harvančík,
A. Dúbravský, S. Michalec

Súhrn výsledkov monitoringu na Slovensku:

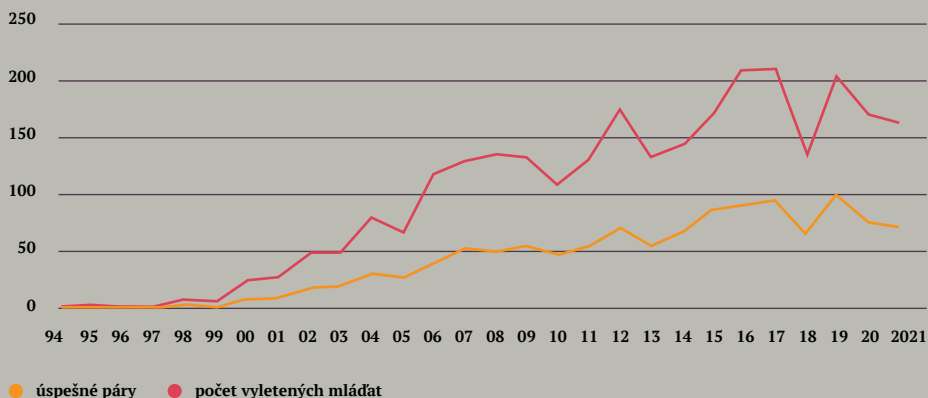
KONTROLOVANÉ HNIEZDISKÁ	CHECKED TERRITORIES	139
OBSADENÉ HNIEZDISKÁ	OCCUPIED BREEDING TERRITORIES	119
POČET HNIEZDIACICH PÁROV	BREEDING PAIRS	100
POČET ÚSPEŠNÝCH PÁROV	SUCCESSFUL BREEDING PAIRS	72
POČET NEÚSPEŠNÝCH HNIEZDENÍ	UNSUCCESSFUL BREEDING ATTEMPTS	28
POČET VYVEDENÝCH MLÁĎAT	FLEDGLINGS	MIN. 163
KRÚŽKOVANÉ JEDINCE (PULL)	RINGED SPECIMENS (PULL.)	20

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku. The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Na Slovensku sme monitoring zabezpečovali s aktívnou účasťou 33 mapovateľov. Poďakovanie za súčinnosť patrí aj viacerým pracovníkom Štátnej ochrany prírody SR, jej viacerým pracoviskám, konkrétne RCOP Prešov a správam CHKO Strážovské vrchy, Štiavnické vrchy, Ponitrie a správam NP Slovenský Kras, NP Slovenský Raj, NP Malá a Veľká Fatra a NP Muránska planina.

Hniezdenie v roku 2021 sa vyznačovalo vysokým počtom neúspešných hniezdení podobne ako v roku 2020. Spoločným úsilím sa nám podarilo skontrolovať spolu 139 hniezdisk, z toho bolo 20 hniezdisk neobsadených a 119 hniezdisk obsadených. Z uvedeného počtu ale iba 72 párov hniezdilo úspešne a vyviedlo v zistených prípadoch minimálne 163 mláďat. Počet úspešných hniezdení ale aj vyletených mláďat bol reálne vyšší, pretože až 80 hniezdisk sa nepodarilo skontrolovať vôbec a u 15 hniezdení sa nám nepodarilo u párov, ktoré zahniezdili skontrolovať výslednú úspešnosť hniezdenia. Rovnako asi tretina hniezd bola kontrolovaná až v čase krátko po vyletení mláďat a tak nebol zistený presný počet vyletených mláďat. Do celkového počtu skontrolovaných hniezdisk boli zahrnuté aj nálezy 6 nových hniezdných lokalít. Je zrejme, že neustále dochádza k obsadzovaniu a tvorbe nových hniezdisk (graf 1). Odhad početnosti hniezdení v SR v roku 2021 predstavuje 190 – 230 párov, čo ale ešte neznamená, že populácia na našom území je úplne nasýtená. Stále dochádza k obsadzovaniu nových stanovišť. Monitoring však začína byť problematický z dôvodu nedostatku mapovateľov.

Graf 1: Vývoj hniezdiacej populácie sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*) na Slovensku (1994 – 2021). Údaje vychádzajú len z počtu známych hniezdení a nezohľadňujú celkový stav vývoja populácie.

Zo zistených vplyvov neúspešnosti boli zistené viaceré prípady neúspešnosti v dôsledku vyrušovania, viaceré prípady predácie výrom skalným (*Bubo bubo*) a líškou (*Vulpes vulpes*). V dvoch prípadoch bolo podané trestné oznámenie pre podozrenie z vykradnutia alebo úmyselnej likvidácie mláďat. Po vyhodnotení situácie v posledných dvoch rokoch možno konštatovať nárast počtu predácií výrom, pričom len v roku 2021 bolo zistených alebo predpokladaných 12 – 14 predácií týmto predátorom. Z antropických vplyvov predstavujú narastajúcu hrozbu chovateľa holubov a nadmerné vyrušovanie športovo-rekreačnými aktivitami

Aj v tomto roku sme v spolupráci s organizáciou JAMES usmerňovali skalolezecké činnosti na ôsmich lokalitách tak, aby nenarušovali úspešnosť hniezdení. Stráženie hniezd sme na viacerých lokalitách zabezpečovali pomocou fotopascí, ale i zabezpečením ochranného dohľadu s cieľom zabezpečenia ochrany hniezdísk.

Za zaujímavý môžeme označiť už druhý prípad hniezdenia sokolov na stromoch. V troficky atraktívnych oblastiach s nedostatkom prirodzených skalných biotopov bude pravdepodobne dochádzať k obsadzovaniu alternatívnych hniezdných stanovišť aj v hniezdach na stromoch. Na Slovensku najprv došlo k hniezdeniu na stromoch a nie napríklad na budovách či v búdkach na stožiaroch. V tomto roku zahniezdil úplne nový pár v Malých Karpatoch asi 15 km od Bratislavy. Hniezdo bolo na mohutnom buku, zrejme po jastrabovi, prekvapivo v pomerne hustom zmiešanom asi 90 ročnom listnatom poraste (buk, jaseň, hrab). Samec bol podstatne aktívnejší pri ochrane hniezda.

Oba jedince páru ale vyzerali ako z voľnej prírody, nemali žiadne znaky jedincov chovaných v zajatí a ani neboli okružkované. Pár do hniezda zniesol 3 vajcia, z ktorých sa vyliahli 2 mláďatá, boli okružkované a úspešne vyleteli (obr. 1).

Monitoring bol vykonaný v nasledovných ORC: Malé Karpaty, Biele Karpaty, Burda, Štiavnické vrchy, Vtáčnik, Strážovské vrchy, Kremnické vrchy, Žiar, Malá Fatra, Veľká Fatra, Starohorské vrchy, Nízke Tatry, Chočské vrchy, Západné Tatry, Vysoké Tatry, Belianske Tatry, Volovské vrchy, Čierna hora, Slovenský kras, Slanské vrchy, Poľana, Muránska planina, Veporské vrchy, Slovenský raj, Vihorlat, Stolické vrchy, Kremnické vrchy, Trábeč a Rožňavská kotlina.

Obr. 1 Neobvyklé hniezdenie sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*) na buku v Malých Karpatoch.

SOKOL RÁROH FALCO CHERRUG

  Jozef Chavko

RIEŠITELIA

J. Chavko, J. Lipták, J. Mihók,

SPOLUPRÁČA

pracoviská ŠOP SR, CHKO Dunajské Luhy
a CHKO Záhorie.

INŠTALÁCIA VYSIELAČIEK

R. Slobodník, J. Chavko, T. Veselovský
a D. Rak

Súhrn výsledkov monitoringu v roku 2021 na Slovensku:

KONTROLOVANÉ HNIEZDISKÁ	CHECKED TERRITORIES	53
OBSADENÉ HNIEZDISKÁ	OCCUPIED BREEDING TERRITORIES	46
POČET HNIEZDIACICH PÁROV	BREEDING PAIRS	46
POČET ÚSPEŠNÝCH PÁROV	SUCCESSFUL BREEDING PAIRS	39
POČET NEÚSPEŠNÝCH HNIEZDENÍ	UNSUCCESSFUL BREEDING ATTEMPTS	7
POČET VYVEDENÝCH MLÁDAT	FLEDGLINGS	141
KRÚŽKOVANÉ JEDINCE (PULL)	RINGED SPECIMENS (PULL.)	117

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny v hniezdnom areáli druhu v rámci SR a poskytujú informáciu o početnosti hniezdení druhu na Slovensku 95 - 97 % z celkovej populácie.

Výsledky monitoringu na západnom Slovensku

Na západnom Slovensku zahniezdilo 41 párov z toho 34 hniezdilo úspešne a vyviedli 124 mláďat (10 × 5, 11 × 4, 5 × 3, 7 × 2, × 1). Úspešnosť významne vzrástla a historicky dosiahla najvyššie hodnoty. 117 mláďat bolo okružkovaných červenými odčítacími krúžkami na pravú nohu a ornitologickými krúžkami na ľavú nohu. Úspešne hniezdiace páry vyviedli priemerne 3,7 mláďat a index počtu na všetky hniezdiace páry bol 3,0 mláďat. Uvedené hodnoty možno považovať za nadpriemerné. Dlhodobý priemer má index 3,23/2,31 mláďat.

V tomto roku sme na západnom Slovensku označili šesť mláďat satelitnými vysielačkami výrobcu spoločnosti ANITRA (obr.1). Dáta z vysielačiek priniesli cenné údaje, žiaľ ale všetkých 6 mláďat do pol roka od vyletania z búdek uhynuli, konkrétne jeden samček v Kosove, ďalší samec na juhu Ukrajiny a jeho súrodenec (tiež samček) na Kryme. Posledný samec po prelete do Rakúska uhynul pri Štúrove na konštrukcii 22 kV. Viac šťastia nemali ani samice - konkrétne jedna uhynula následkom tornáda na Sicílii a ďalšia samica uhynula v Grécku taktiež v dôsledku konštrukcie s 22 kV vedením. Táto skúsenosť len potvrdila vysokú mortalitu a pre juvenilné jedince je najkritickejším obdobie prvého roku života.

①

Za pomoc pri inštalovaní búdek patrí osobitne poďakovanie Slovenskej elektrizačnej prenosovej sústave – SEPS a. s. a pracovníkom údržby pod vedením J. Sekereša a D. Greguša a ZSD pod vedením M. Černeka a tiež Ing. Z. Lančaričovej za pomoc pri manažmente ochrany.

Mláďatá sokola rároha počas krúžkovania.

Obr. 1 Pri označovaní mláďat vysielacami.

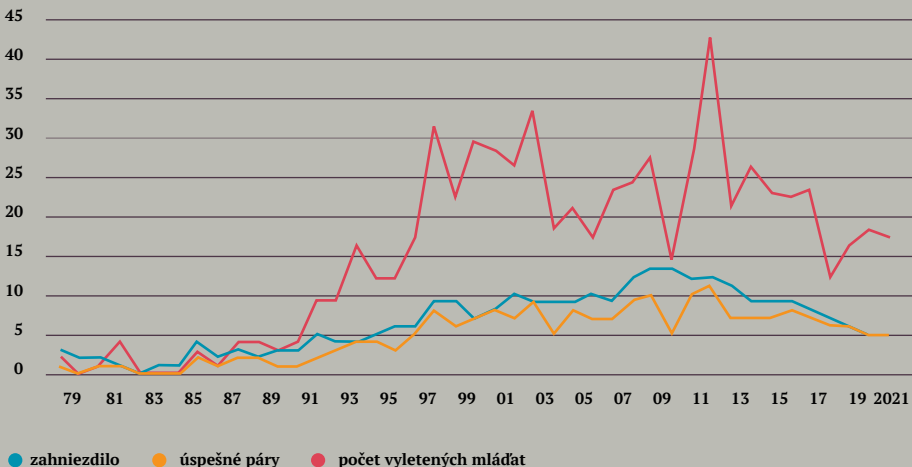

Výsledky monitoringu na východnom Slovensku:

Na východnom Slovensku zahniezdilo spolu už len 5 párov, všetky páry hniezdili úspešne a vyviedli 17 mláďat čo predstavuje priemer 3,4 mláďat na pár. Z toho 4 páry hniezdili v Košickej kotline a 1 pár vo Východoslovenskej rovine.

Je náročné vysvetliť výrazne klesajúci trend početnosti párov na východnom Slovensku (graf 2) keď na západnom Slovensku je situácia opačná a počet párov má vzostupný trend. Za najpravdepodobnejšiu príčinu možno označiť výrazne menej priaznivé trofické podmienky na východnom Slovensku špecificky pre sokola rároha.

Graf 2: Vývoj populácie sokola rároha na východnom Slovensku (1979 – 2021).

Za najväčšie riziká pre populáciu na Slovensku možno považovať trávenie hlodavcov a environmentálne nevhodné obhospodarovanie agroecénóz s priamym dopadom na diverzitu druhov zastúpených v potravnej ponuke.

Z manažmentových opatrení možno spomenúť najmä neustále rozširovanie hniezdnych príležitostí, keď je aktuálne na Slovensku nainštalovaných takmer 500 búdok. Búdky sme po vyhniezení vyčistili, aby pri opakovanom hniezdení nedošlo k zaprataniu zvyškami koristi. V posledných rokoch stále častejšie obsadzujú búdky aj krkavce (*Corvus corax*) a v búdkach si stavajú hniezda, pričom niekedy hrubá vrstva konárov zabraňuje hniezdeniu sokolov rárohov. Viaceré obsadené búdky pravidelne zabezpečujeme počas hniezdenia elektronickou ochranou.

Okrem toho priebežne prebieha ekologizácia konštrukcií 22 kV vedení formou inštalácie „ekochráničiek“. Prednostne sú ošetrované vedenia kde došlo k úhynom v dôsledku skratu (obr.2).

Obr.2. „Ekochránička“ inštalovaná na dvojzávesnej konštrukcii 22 kV stĺpa, zabraňujúca vtákom dosadať do priestoru medzi aktívnymi vodičmi.

• Visegrad Fund

SOKOL ČERVENONOHÝ FALCO VESPERTINUS

✍ Roman Slobodník & Jozef Chavko

📷 J. Chavko

RIEŠITELIA

J. Chavko, R. Slobodník

SPOLUPRÁCA

K. Bacsá, J. Lengyel, M. Mojžiš, F. Tulis

Prílet do CHVÚ Sysľovské polia
bol zaznamenaný v tradičnom
termíne - 24.4.2021 - samec
(Chavko), v CHVÚ Dolné Považie
- 29.4.2021 - samica (Lengyel).

KONTROLOVANÉ HNIEZDISKÁ	CHECKED TERRITORIES	21
OBSADENÉ HNIEZDISKÁ	OCCUPIED BREEDING TERRITORIES	21
POČET HNIEZDIACICH PÁROV	INCUBATING PAIRS	21
POČET ÚSPEŠNÝCH PÁROV	SUCCESSFUL BREEDING PAIRS	10
POČET NEÚSPEŠNÝCH HNIEZDENÍ	UNSUCCESSFUL BREEDING ATTEMPTS	11
POČET VYVEDENÝCH MLÁĎAT	FLEDGLINGS	19
KRÚŽKOVANÉ JEDINCE (PULL/AD)	RINGED PULL./AD.	20/0

Na Slovensku v roku 2021 zahniezdilo spolu 21 párov na jedinej lokalite - CHVÚ Sysľovské polia, na iných známych hniezdiskách sme sokoly červenonohé v hniezdnom období nezaznamenali. V jedinom prípade si pár na hniezdenie vybral hniezdo straky, v ostatných prípadoch zahniezdili sokoly v búdkach (20). Do búdok a hniezda bolo znesených min. 66 vajec, z ktorých sa vyliahlo 52 mláďat. Iba 10 párov hniezdilo úspešne a z búdok vyletelo spolu 19 mláďat (priemerne 1,9 ml / úspešný pár a 0,9 / všetky páry). Neúspešne hniezdilo 11 párov, pričom minimálne v jednom prípade došlo k predácii mláďat jastrabom veľkým, v jednom prípade došlo k zničeniu znášky vranou, minimálne v štyroch prípadoch došlo k opusteniu násady resp. čerstvo vyliahnutých mláďat z dôvodu nízkej potravnej ponuky, v jednom prípade došlo k úhynu rachitickeho mláďaťa, v jednom prípade bola zistená neoploďnená násada (3 vajcia) a v jednom prípade došlo k úhynu mláďat pravdepodobne v dôsledku nakŕmenia otráveným hľadavcom. V dvoch prípadoch príčinu neúspešného hniezdenia nepoznáme. Spolu vyletelo 19 mláďat (3×1 , 5×2 a 2×3 juv.), ktoré boli všetky okružkované. Po vysoko nadpriemernom roku 2019, ktorý súvisel s gradáciou hraboša (Slobodník & Chavko 2020, Tulis et al. 2019), nastal v populácii hraboša lokálny pokles, ktorý sa prejavil na produktivite nie len *F. vespertinus*, ale aj *F. tinnunculus* či *A. otus* a to ešte výraznejšie ako v roku 2020 (Tulis). Rok 2021 bol tak z kvantitatívneho pohľadu pomerne zaujímavý - kým 21 párov je druhý najvyšší počet hniezdiacich párov od roku 2004, 19 juvenilov je najnižší počet od roku 2015 (Slobodník & Chavko 2021).

Všetky mláďatá boli označené v zmysle medzinárodnej farebnej schémy (<http://www.cr-birding.org/node/4136>). V CHVÚ Sysľovské polia sa v priebehu roka sa podarilo zaznamenať 18 spätných hlásení od 13 jedincov s krúžkami (Chavko). Prevažovali jedince s krúžkami, u ktorých bola potvrdená filopatria k lokalite vyliahnutia. Zaujímavý je nález samca (25. 7. 2021), ktorý bol označený ako mláďa v roku 2016 a je teda najstarším jedincov v histórii krúžkovania na Slovensku. Okrem toho boli opakovane na Slovensku zaznamenané jedince pôvodom z oblasti Parmy v Taliansku (Calabrese et al. 2020). V jednom prípade bol pritom fotograficky zdokumentovaný jedinec (samica), ktorý bol zaznamenaný už v roku 2020 (juvenil) a ide teda o potvrdenie tej istej migračnej trasy (obr. 1). Druhý prípad sa týka juvenila, ktorý bol zaznamenaný v okrese Lučenec (Mojžiš).

Obr. 1 Samica sokola červenonohého označená v búdke v Taliansku, pozorovaná v CHVÚ Sysľovské polia druhú sezónu po sebe.

Obr. 2 Juvenil sokola červenonohého v CHVÚ Sysľovské polia na nocovisku.

Obr. 3 Orezy nelesnej drevinovej vegetácie v CHVÚ Sysľovské polia v jesennom období v roku 2021.

Počas migrácie boli monitorované nocoviská (obr. 2), pričom druh sa takmer výlučne vyskytoval v CHVÚ Sysľovské polia (Chavko, Slobodník).

V priebehu roku 2021 sme kontrolovali novo vybudované zariadenia pre zlepšenie potravných možností pre cieľový druh. V CHVÚ Sysľovské polia boli na vybudovaných kamených stenách zaznamenané plazy (*Lacerta agilis*) a v troch mokradiach obojživelníky zo skupiny tzv. zelených skokanov (*Rana* sp.). Opatrenie realizované v roku 2020 tak hodnotíme ako pozitívne významné (nie len) vo vzťahu ku sokolovi červenonohému. Za negatívum považujeme pretrvávajúce nešetrné zásahy do nelesnej drevinovej vegetácie (vetrolamy) v jesennom období, čo môže mať nepriaznivý vplyv na vitalitu porastov a distribúciu hniezdnych možností (obr. 3).

Literatúra

CALABRESE, L., MUCCIOLO, A., ZANICHELLI, A. & GUSTIN, M., 2020: Effects of nest boxes on the most important population of red-footed falcon *Falco vespertinus* in Italy. *Conservation Evidence*. s. 35-39.

SLOBODNÍK, R., CHAVKO, J., 2020: Sokol červenonohý. *Dravce a sovy, Ochrana dravcov na Slovensku, Bratislava*, 16 (1), s.24 - 26. ISSN 1336-6874 (print).

SLOBODNÍK, R., CHAVKO, J., 2021: Sokol červenonohý. *Dravce a sovy, Ochrana dravcov na Slovensku, Bratislava*, 17, s.25 - 29. ISSN 1336-6874 (print).

TULIS, F., BALÁŽ, I. & ŠUMICHRAS, J., 2019: Rok 2019 – rok hraboša. *Dravce a sovy, Ochrana dravcov na Slovensku, Bratislava*, 15 (2), s.23 - 30. ISSN 1336-6874 (print).

HAJA ČERVENÁ MILVUS MILVUS

  Boris Maderič, Ján Svetlík

RIEŠITELIA

R. Cáfal, B. Maderič B., Š. Mikiara,
V. Pečeňák, J. Svetlík, T. Tedla

SPOLUPRÁCA

M. Balla, B. Čičel, Š. Danko, D. Horal,
E. Hrtan ml., J. Chalúpka, J. Chavko,
R. Jureček, I. Literák, E. Martinec,
H. Matusík, V. Nemček, S. Nuhličková,
T. Olšovský, L. Peške, R. Raab,
V. Reháková, S. Senk, L. Štrupl, O. Zvozil

KONTROLOVANÉ HNIEZDISKÁ	CHECKED BREEDING TERRITORIES	62
OBSADENÉ HNIEZDISKÁ	OCCUPIED BREEDING TERRITORIES	33
POČET HNIEZDIACICH PÁROV	BREEDING PAIRS	33
POČET ÚSPESNE HNIEZDIACICH PÁROV	SUCCESSFUL BREEDING PAIRS	23
POČET NEÚSPESNÝCH HNIEZDENÍ	UNSUCCESSFUL BREEDING ATTEMPTS	9
POČET VYVEDENÝCH MLÁDAT	FLEDGLINGS	44
NEZNÁMY VÝSLEDOK HNIEZDENIA	UNKNOWN BREEDING RESULT	1
KRÚŽKOVANÉ JEDINCE (PULL. / AD.)	RINGED SPECIMENS (PULL. / AD.)	7/0

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti populácie druhu na Slovensku. Celková odhadovaná veľkosť hniezdej populácie podľa Správy pre Európsku komisiu (2019) je 22 – 27 párov. The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia. The total estimated population size according to Reporting for European Commission (2019) is 22 – 27 pairs.

Súhrn výsledkov v rámci areálu výskytu *Milvus milvus* na Slovensku v nasledovných orografických celkoch: Borská nížina, Dolnomoravský úval, Hronská pahorkatina, Beskydské predhorie, Ondavská vrchovina, Laborecká vrchovina, Východoslovenská rovina.

Spolu sme kontrolovali 62 hniezdných lokalít. Hniezdne teritóriá v skúmanom území obsadilo 33 párov, pričom rovnaký počet párov aj zahniezdil. Produktívnych párov bolo 23, ktoré vyviedli spolu 44 mláďat (5 × 3, 11 × 2, 7 × 1). U jedného páru sa nám nepodarilo zistiť výsledok hniezdenia. Celková hniezdna produktivita predstavuje 1,33 juv. / hniezdiaci pár, resp. 1,91 juv. / úspešne hniezdiaci pár. Deväť párov hniezdilo neúspešne. V jednom prípade (Borská nížina) bol zistený úhyn dospeljej samice z páru priamo pod hniezdom, z ktorého dve mláďatá boli následne predované pravdepodobne jastrabom veľkým; v dvoch prípadoch

(1 × Dolnomoravský úval, 1 × Borská nížina) príčinou neúspešnosti hniezdenia bolo nepriaznivé počasie (búrka a silný vietor) a v šiestich prípadoch (6 × Borská nížina) sa príčinu nepodarilo zistiť. Historicky ide doteraz o najúspešnejšiu sezónu z hľadiska počtu hniezdiacich párov a počtu vyvedených mláďat od roku 1980!

V priebehu roka sme zaznamenali úhyn siedmich jedincov v Borskej nížine - tri z nich boli nájdené vďaka vysieláčkam vrátane päťročného samca, ktorý bol 7. októbra 2021 dohľadaný približne 7 km od hniezda, v ktorom spolu so samicou z hniezdného páru v rovnakom roku úspešne vyviedli jedno mláďa. Z uvedeného počtu, až u piatich jedincov bola príčinou úhynu zistená otrava karbofuránom (potvrdený toxikologickým vyšetrením), u jedného jedinca otravu predpokladáme (kvôli stavu kadáveru sa nepodarilo odobrať vzorku na toxikologickú analýzu), u posledného jedinca bola príčinou úhynu predácia.

Obr. 1 Uhynutý samec haje červenej, nájdený 7. októbra 2021 v Borskej nížine, príčinou úhynu bola otrava karbofuránom.

Obr. 2 Zhromaždisko haje červenej v Borskej nížine.

Na Slovensku boli štyri jedince sledované telemetricky, pričom tri z nich boli súčasťou hniezdneho páru. Vďaka vysielateľkám boli takto získané dáta o hniezdení spolu troch párov.

V rámci medzinárodného termínu sčítania zimujúcej populácie, konaného v dňoch 8.-10. januára 2021, sme monitoringom zaznamenali v oblasti Záhoria nocovanie spolu 155 jedincov haje červenej. V tej istej oblasti sme v dňoch 26.-28. novembra 2021 zaznamenali nocovanie 140 jedincov haje červenej.

Monitoring hniezdnej a zimujúcej populácie vrátane dohľadávania uhynutých jedincov sa čiastočne realizovali v rámci projektu LIFE18 NAT/AT/000048 (LIFE EUOKITE).

Literatúra

DANKO Š., DAROLOVÁ A., KRIŠTÍN A. 2002. Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava, 688.

GÚGH J., TRNKA A., KARASKA D., RIDZOŇ J. 2015. Zásady ochrany európsky významných druhov vtákov a ich biotopov. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 332.

RIDZOŇ, J., KARASKA, D., TOPERCER, J. eds., 2015: Aktuálny stav výberových druhov vtákov v Chránených vtáčích územiach na Slovensku. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 320.

PÔTIK KAPCAVÝ

AEGOLIUS FUNEREUS

✍ Samuel Pačenovský 📷 A. Kürthy

RIEŠITELIA

S. Pačenovský, K. Šotnár, A. Kürthy,
M. Drapecký

SPOLUPRACOVALI

Z. Masárová, K. Takáč, P. Chršč, T. Flajs,
M. Zámečník, S. Greš, J. Korytniak,
K. Šotnár a mnohí ďalší, boli využité aj
databázy Aves Symfony, www.birding.sk

* N/U – neznáme/unknown

KONTROLOVANÉ HNIEZDISKÁ	CHECKED TERRITORIES	206
OBSADENÉ HNIEZDISKÁ	OCCUPIED BREEDING TERRITORIES	206
POČET HNIEZDIACICH PÁROV	INCUBATING PAIRS	1
POČET ÚSPESNÝCH PÁROV	SUCCESSFUL BREEDING PAIRS	N/ U
POČET NEÚSPESNÝCH HNIEZDENÍ	UNSUCCESSFUL BREEDING ATTEMPTS	N/ U
POČET VYVEDENÝCH MLÁĎAT	FLEDGLINGS	N/ U
KRÚŽKOVANÉ JEDINCE (PULL / AD)	RINGED PULL./AD.	0/2

Maskovaný diktafón (vpravo v popredí) slúžiaci k monitoringu horských sov, Kojšovská hoľa, apríl 2021.

Jedno dohľadané hniezdo bolo vo Volovských vrchoch, avšak úspešnosť hniezdenia nebola zisťovaná. Vo viacerých horských oblastiach boli realizované špecializované programy zamerané na monitoring sov, pričom čoraz viac bola využívaná na tento účel aj akustická metóda (pomocou diktafónov). Vo Volovských vrchoch prebiehal projekt z Fondu na Podporu Umenia v dvoch termínoch, v jarnom (apríl) a jesennom (september), pričom v jarnom termíne bolo zaznamenaných 99 hniezdných teritórií pôtikov (Dravecký, Pačenovský, Kürthy 2021).

V rámci tejto aktivity boli dvoma metódami monitorované 4 vybrané horské oblasti: Zlatý stôl, Volovec, Kloptaň a Kojšovská hoľa v pásme 700 – 1300 m n. m. a pôtik bol 2. najpočetnejšou sovou (po sove obyčajnej), ale s rozšírením významne koncentrovaným do najvyšších hrebeňových častí pohoria s vysokým zastúpením ihličnatých porastov. V lokalite Bankov - Kamenný hrb

pri Košiciach (Volovské vrchy) v nižších nadmorských výškach 400 – 560 m n. m. bola vyhodnotená početnosť sov viazaných na lesné porasty s odstupom zhruba 30 rokov (v porovnaní s obdobím 1989 – 2021). Kým na začiatku hodnoteného obdobia pôtik v tejto oblasti takmer úplne absentoval, v roku 2021, ale už aj približne od roku 2015 je pôtik v tejto lokalite pravidelne sa vyskytujúcou sovou a pravidelne sa tu ozýva 7 – 8 teritoriálnych samcov. Predpokladá sa, že sa sem dostávajú jedince z vyšších polôh pohoria, kde miestami dochádza k výraznej deštrukcii smrekových porastov najmä následkom lykožrúta a početnosť pôtikov mierne klesá.

Pohľad na západ z bočného hrebeňa Kojšovskej hole, v oblasti bolo zistených niekoľko teritórií pôtika kapcavého.

Akustická metóda bola úspešne využívaná aj na Orave, kde bolo zistených spolu až 34 teritórií pôtikov, väčšinou pomocou diktafónov (M. Demko, T. Flajs). Vysoké počty hniezdných teritórií boli zistené aj v Nízkych Tatrách (P. Chrašč, M. Zámečník), v Krivánskej Malej Fatre (T. Flajs), na Muránskej planine (J. Korytiak).

V Strážovských vrchoch prebiehal MČP podporený RPS, v tomto pohorí boli zistené 3 teritória pôtikov – prevažne v západnej časti pohoria.

Ak bude aj v budúcnosti venovaná pôtikovi kapcavému podobne vysoká pozornosť ako to bolo v r. 2021, či už prostredníctvom špecializovaného monitoringu alebo náhodnými pozorovaniami, zisteniami, účinnosť monitoringu by mohla pokryť až okolo 20 % slovenskej populácie druhu.

Všetkým riešiteľom
a spolupracovníkom touto
cestou ďakujeme za ich prácu
a dodané údaje.

Literatúra

DRAVECKÝ, M., PAČENOVSKÝ, S. & KÜRTHY, A. 2021: Monitoring horských druhov sov v Chránenom vtáčom území (CHVÚ) Volovské vrchy. Východoslovenské múzeum v Košiciach, kultúrne zariadenie Košického samosprávneho kraja, Košice, 24.

KUVIČOK VRABČÍ GLAUCIDIUM PASSERINUM

✍ Samuel Pačenovský a Karol Šotnár

📷 K. Šotnár

RIEŠITELIA

S. Pačenovský, K. Šotnár, A. Kürthy,
M. Dravecký, Z. Masárová, V. Balaška,
S. Kováč, J. Chavko, J. Zöldy, K. Takáč,
P. Chrašč, Š. Mikiara, J. Kulla, T. Flajs,
M. Zámečník, Š. Mikiara, S. Greš, a mnohí
ďalší, bola využité aj databázy Aves
Symfony, www.birding.sk

SPOLUPRACOVALI

Z. Masárová, V. Balaška, S. Kováč,
J. Chavko, J. Zöldy, K. Takáč, P. Chrašč,
Š. Mikiara, J. Kulla, T. Flajs, M. Zámečník,
Š. Mikiara, S. Greš, a mnohí ďalší,
bola využité aj databázy Aves Symfony,
www.birding.sk

* N/ U – neznáme/unknown

KONTROLOVANÉ HNIEZDISKÁ	CHECKED TERRITORIES	191
OBSADENÉ HNIEZDISKÁ	OCCUPIED BREEDING TERRITORIES	191
POČET HNIEZDIACICH PÁROV	BREEDING PAIRS	1
POČET ÚSPEŠNÝCH PÁROV	SUCCESSFUL BREEDING PAIRS	1
POČET NEÚSPEŠNÝCH HNIEZDENÍ	UNSUCCESSFUL BREEDING ATTEMPTS	N/ U
POČET VYVEDENÝCH MLÁĎAT	FLEDGLINGS	N/ U
KRÚŽKOVANÉ JEDINCE (PULL / AD)	RINGED PULL. / AD.	0/0

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti populácie druhu na Slovensku. Celková odhadovaná veľkosť hniezdnej populácie podľa Správy pre Európsku komisiu (2019) je 1400 –1800 párov. The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia. The total estimated population size according to Reporting for European Commission (2019) is 1400 –1800 pairs.

Spolu bolo v roku 2021 zaznamenaných 191 teritórií. Z toho vo Volovských vrchoch 33, v Oravskej Magure 32, v Strážovských vrchoch 21, v Oravských Beskydách 17, v Krivánskej Malej Fatre 17, v Nízkych Tatrách 12, v Štiavnických vrchoch 17, v Belianskych Tatrách 8, v Podbeskydskej vrchovine 7, v Západných Tatrách 7, na Muránskej planine 5, v Slovenskom raji 4, v Kremnických vrchoch 3, v Javorníkoch 2, v Bielych Karpatoch 2, na Poľane 2, vo Vysokých Tatrách 2, v Chočských vrchoch 2, v Stolicých vrchoch 2, po 1 v Kysuckej vrchovine, v Levočských vrchoch, v Skorušinských vrchoch, v pohorí Vtáčnik, v Laboreckej vrchovine, na Čergove, v Turzovskej vrchovine, v Popradskej kotline a na Branisku.

Jedno dohľadané hniezdo bolo na Kysuciach v dutine datľa. Z nej vyleteli 4 mláďatá. Vo viacerých horských oblastiach boli realizované špecializované programy zamerané na monitoring sov, pričom čoraz viac bola využívaná na tento účel aj akustická metóda (pomocou diktafónov).

Vo Volovských vrchoch prebiehal projekt z Fondu na Podporu Umenia v dvoch termínoch, v jarnom (apríl) a jesennom (september), pričom v jarnom termíne bolo zaznamenaných 30 hniezdných teritórií (Dravecký, Pačenovský, Kürthy 2021). V rámci tejto aktivity boli dvoma metódami monitorované 4 vybrané horské oblasti: Zlatý stôl, Volovec, Kloptaň a Kojšovská hoľa v pásme 700 – 1300 m n. m. a kuvičok vrabčí bol až štvrtou najpočetnejšou sovou (po sove obyčajnej, pôtikovi kapcavom a sove dlhochvostej).

Akustická metóda bola úspešne využívaná aj na Orave, kde bolo zistených spolu až 54 teritórií kuvičkov, väčšinou pomocou diktafónov (M. Demko). Vysoké počty hniezdných teritórií boli zistené aj v Nízkych Tatrách, v Krivánskej Malej Fatre (T. Flajs), Belianskych Tatrách, Západných Tatrách (M. Zámečník).

Biotop kuvička vrabčieho nad obcou Domaniža v Strážovských vrchoch.

Jedno z najjužnejších zistených teritórií kuvičkov v okolí obce Pukanec (Štiavnické vrchy).

V Strážovských vrchoch prebiehal MČP podporený RPS, v tomto pohorí bolo zistených 21 teritórií kuvičkov – prevažne v západnej časti pohoria, kde je táto sova menej rozšírená v dôsledku skladby lesných porastov, v ktorých výrazne prevládajú listnaté dreviny. V spolupráci s CHKO Štiavnické vrchy boli zmapované vybrané lokality tohto pohoria, kde sme od júla do októbra identifikovali 17 teritórií kuvičkov, z toho 8 bolo zaznamenaných počas dňa a 9 pomocou diktafónov. Jedno z najjužnejších teritórií na Slovensku bolo zaregistrované nad obcou Pukanec (okres Levice).

Monitoring druhu prebiehal v značnej časti areálu druhu, boli získané údaje aj z oblastí, odkiaľ pochádza menej informácií o výskyte kuvičkov, napr. z Laboreckej vrchoviny, Čergova, Braniska, Skorušinských vrchov, Poľany, Považského Inovca, Javorníkov, či Bielych Karpát, alebo z Popradskej kotliny.

Ak bude aj v budúcnosti venovaná kuvičkovi vrabčiemu podobne vysoká pozornosť ako to bolo v roku 2021, či už prostredníctvom špecializovaného monitoringu alebo náhodnými pozorovaniami, zisteniami, účinnosť monitoringu by mohla pokryť až okolo 20 % slovenskej populácie druhu.

Všetkým riešiteľom
a spolupracovníkom touto
cestou ďakujeme za ich prácu
a dodané údaje.

Literatúra

DRAVECKÝ M., PAČENOVSKÝ S. & KÜRTHY A. 2021: Monitoring horských druhov sov v Chránenom vtáčom území (CHVÚ) Volovské vrchy. Východoslovenské múzeum v Košiciach, kultúrne zariadenie Košického samosprávneho kraja, Košice, 24.

PLAMIENKA DRIEMAVÁ TYTO ALBA

  Kristián Bacsá

RIEŠITELIA

K. Bacsá, J. Bogár, M. Lukovičová,
P. Pál, R. Slobodník, T. Veselovský

KONTROLOVANÉ HNIEZDISKÁ	CHECKED TERRITORIES	54
OBSADENÉ HNIEZDISKÁ	OCCUPIED BREEDING TERRITORIES	4
POČET HNIEZDIACICH PÁROV	INCUBATING PAIRS	4
POČET ÚSPEŠNÝCH PÁROV	SUCCESSFUL BREEDING PAIRS	4
POČET VYVEDENÝCH MLÁDAT	FLEDGLINGS	20
POČET NEÚSPEŠNÝCH HNIEZDENÍ	UNSUCCESSFUL BREEDING ATTEMPTS	1
KRÚŽKOVANÉ JEDINCE (PULL / AD)	RINGED PULL. / AD.	20 / 49

Úvodom roka 2021 sme sa zamerali na monitoring zimujúcej populácie plamienok driemavých na Podunajskej nížine, v rámci ktorého sme prekvapivo zistili prítomnosť plamienok na mnohých potenciálnych hniezdnych lokalitách. Išlo o citeľný nárast zimujúcej populácie oproti predchádzajúcim rokom, čo v kontexte gradácie hrabošov poľných (*Microtus arvalis*) v nížinnej krajine juhozápadného Slovenska v ostatných rokoch prinieslo nádej i na výraznejší nárast hniezdnej populácie druhu na našom území. V máji, teda v čase, kedy v hniezdach už zvykávali byť prítomné i mláďatá súce na krúžkovanie, sme v tejto sezóne zistili iba jedno hniezdenie v búde v Malej Mužli (okr. Nové Zámky), v ktorej bola prítomná násada piatich vajec. Nakoniec ani toto hniezdenie nebolo úspešné a tá istá samica neskôr zniesla druhú znášku 11-tich vajec, z ktorého sa vyliahlo a v auguste okružkovalo 6 mláďat. Rovnako i na ďalšej „tradičnej“ lokalite v Opatovskom Sokolci (okr. Dunajská Streda) zahniezdili plamienky so značným posunom na sklonku polovice roka a rovnako mali v sezóne jediné hniezdenie a to s piatimi mláďatami. Dve hniezdenia sme zistili iba v búde vo Vlčanoch (okr. Šaľa) a okružkovali po 5 a 3 pull. Prázdne ostali i búdky a hniezda v minulosti obsadené, napr. vo vodárenskej veži v Trsticiach (okr. Galanta) alebo v hospodárskej budove pri Kolárove (okr. KN). Početnosť hniezdiacich párov, obsadených lokalít a hlavne vyvedených mláďat takto nenaplnila očakávania zo začiatku roka. K miernemu zlepšeniu štatistík prispel nález troch mláďat koncom septembra v areáli firmy Oseva v obci Marcelová (okr. Komárno). Počas prípravy techniky na morenie obilia vyfúklo mláďatá z hniezda a zamestnanci ich po náleze odovzdali do chovnej stanice v Marcelovej.

Jedno z mláďat sa podarilo dochovať a úspešne vypustiť (najmladšie mláďa zabilo, jedno uhynulo v dôsledku choroby). V tejto sezóne sme sa zamerali i na odchyt plamienok do ornitologických sietí v období migrácie druhu, čo vynahradiť značne neúspešnú hniezdnu sezónu. V období od začiatku septembra do konca decembra sme na viacerých lokalitách na Podunajskej nížine (Kameničná-Balvany, Kolárovo-Veľký Ostrov, Vlčany a i.) odchytili 47 neoznačených a 10 označených plamienok, z toho 5 × so slovenským (4 × vlastný retrap), 4 × maďarským a 1 × rakúskym krúžkom. Relatívne vysoké počty odchytených vtákov by mohli navodiť dojem, že plamienky u nás hniezdia oveľa početnejšie a hniezdenia uchádzajú našej pozornosti, avšak sa domnievame, že prevažná časť vtákov bude pochádzať z pohniezdej disperzie maďarskej populácie. V porovnaní, v sezóne 2021 v Maďarsku označili 606 mláďat, pričom monitoring bol vykonávaný najmä v juhozápadnej časti krajiny v okolí Balatonu a v regiónoch a župách pri chorvátskych hraniciach, pričom viac ako z dvoch tretín krajiny absentujú akékoľvek údaje (Klein in litt. 2022) a smerom na sever v regiónoch pri hraniciach so Slovenskom početnosť hniezdnej populácie plamienok významne klesá a prezentuje ju posledných niekoľko párov (Csaba in litt. 2021).

MYŠIARKA UŠATÁ

ASIO OTUS

✍ Tomáš Veselovský 📷 B. Gábrišová

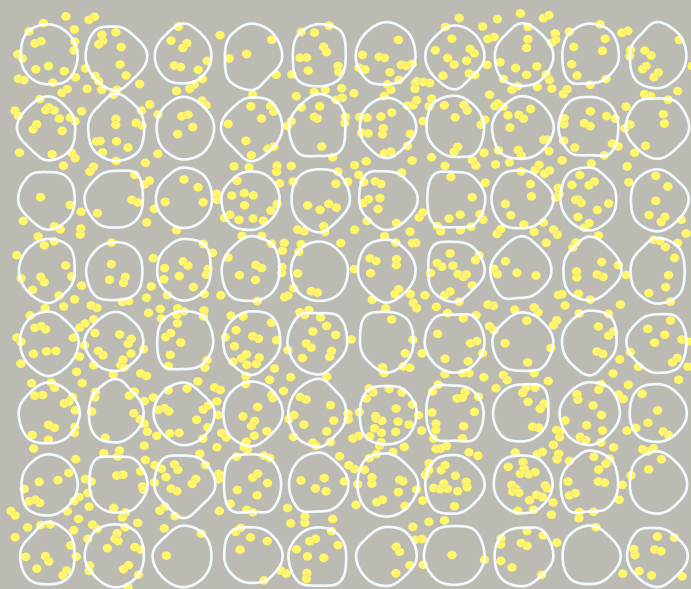
RIEŠITELIA

A. Archlebová, K. Bacsá, P. Balazka, R. Baloghova,
 Š. Bánovský, E. Bínovská, M. Blahová, P. Blaško,
 P. Borovský, R. Cáfal, J. Čúzy, M. Danilák,
 L. Dobóová, V. Ďurfinová, M. Ekeová, R. Emanuel,
 H. Ferenčíková, V. Fraňo, G. Fúri, M. Gála, A. Gažová,
 Š. Granec, S. Greš, D. Gulíková, A. Gurín, J. Horák,
 M. Hornikova, I. Sláviková Chrenková, I. Jetelinova,
 A. Konečná, T. Košík, L. Kováčová, L. Kovanič,
 T. Kluskova, Z. Kremeňová, M. La, O. Lesná,
 M. Lőrinc, M. Lukovičová, N. Macko, L. Magyariová,
 J. Manek, M. Nandrážiová, L. Obuchová, B. Pecháč,
 M. Petra, R. Preiner, J. Pribinová, D. Prievalský,
 F. Reipricht, M. Richter, G. Riszner, R. Slobodník,
 D. Slovákova, M. Solár, V. Szabo, K. Šotnár,
 M. Švábik, R. Taričová, F. Tulis, S. Ťupek,
 T. Veselovský, T. Zachar

KONTROLOVANÉ ZIMOVISKÁ	CHECKED WINTER ROOSTING SITES	80
OBSADENÉ ZIMOVISKÁ	OCCUPIED WINTER ROOSTING SITES	80
POČET ZIMUJÚCICH SOV	NUMBER OF WINTERING OWLS	1062
NAJVYŠŠÍ POČET ZIMUJÚCICH MYŠIAROK NA JEDNEJ LOKALITE	THE HIGHEST NUMBER OF WINTERING OWLS ON A SINGLE SITE	65
NAJNIŽŠÍ POČET ZIMUJÚCICH MYŠIAROK NA JEDNEJ LOKALITE	THE LOWEST NUMBER OF WINTERING OWLS ON A SINGLE SITE	1
PRIEMERNÝ POČET ZIMUJÚCICH SOV	AVERAGE NUMBER OF WINTERING OWLS	13,27

Údaje o zimoviskách myšiariok sa podarilo zozbierať prostredníctvom ôsmeho ročníka Súťaže s myšiarkami, vlastného mapovania a od ľudí, ktorí nám poskytli údaje mimo súťaže.

Od začiatku decembra 2021 do konca februára 2022 evidujeme 80 zimovísk a 1062 zimujúcich myšiariok

Zima 2021/2022

V období od začiatku decembra 2021 do konca februára 2022 evidujeme 80 zimovísk a 1062 zimujúcich myšiariok. Zapojenie verejnosti do zbierania údajov o zimoviskách sa ukázalo ako efektívny spôsob získavania údajov z lokalít, ktoré sú málo preskúmané. V Súťaži s myšiarkami sme odmenili troch výhercov poukázkami na nákup do internetového obchodu sashe.sk, čím sme zároveň chceli podporiť šikovných domácich remeselníkov.

V porovnaní so zimnou sezónou 2020/2021 sme zaznamenali nižší priemerný počet myšiariok na zimovisku (13,27), rok predtým dosiahol hodnotu 16,3. Zimoviská s najvyšším zaznamenaným počtom zimujúcich myšiariok sa nachádzali v Kolárove (65) a Branove (50).

Všetkým mapovateľom ďakujeme za poskytnuté údaje, ktorými prispeli k poznaniu a ochrane zimovísk myšiariok ušatých.

Online mapu zimovísk zo Súťaže s myšiarkami a odpovede na najčastejšie otázky zo života myšiariok ušatých nájdete na: www.dravce.sk/mysiarki.

Súťaž s myšiarkami bola realizovaná prostredníctvom členského projektu Ochrany dravcov na Slovensku. Aktivity našich členov dlhodobo podporuje Západoslovenská energetika, a.s., v rámci programu 3DodZSE - Dávame Domov Dravcom. Ďakujeme!

MALÝ KUS ZEME NA VEĽKOM OSTROVE

 Roman Slobodník, Marek Gális & Eva Horková

 M. Lukovičová, R. Slobodník, F. Tulis

TRNAVSKÝ KRAJ

Obr. 2 Pohľad na takmer 11 hektárovú plochu na Veľkom Ostrove v k. ú. Kolárovo. (R.S.)

Plocha osiata trávnuou zmesou – 11 ha

NITRIANSKY KRAJ

VÁH

KOLÁROVO

SEV DROPIE

Ochrana prírody a jej metódy sú od nepamäti diskutované v širokej tak odbornej ako aj laickej verejnosti. Kým historicky prvé kroky viedli najmä k druhovej ochrane a záchrane jednotlivcov či malých (sub)populácii, aktuálne postupy sú čím ďalej tým viac zamerané na ochranu či záchranu celých spoločenstiev.

S tým prichádza aj nová výzva, ktorú ochrana či tvorba nových prvkov v krajine obnáša a ňou je komplexné chápanie a fungovanie takto vzniknutých prvkov. Kým inštalované búdky si môže cieľový druh (ne)osvojiť, nové spoločenstvo (biotop, prvok), ktoré vznikne v krajine, v nej ostáva bez ohľadu na náš pôvodne zamýšľaný cieľ. V roku 2021 sme sa v rámci projektu LIFE Danube Free Sky (LIFE19 NAT/SK/001023) pustili do pomerne veľkej výzvy a ňou bola premena pôvodnej ornej pôdy na trávny porast. Lokalitou sa stala kontaktná zóna CHVÚ Ostrovné lúky a Kolárova, časť Veľký Ostrov (obr. 1).

Obr. 1 Lokalizácia pozemku na Veľkom Ostrove v k. ú. Kolárovo.

Ide o takmer 11 hektárovú plochu susediacu s hrádzou Malého Dunaja. Do roku 2021 bola typickou ornou pôdou a prevládajúcou plodinou tu boli obilniny, naposledy pšenica. Vzhľadom k charakteru okolitých plôch – monokultúry kultúrnych plodín sme sa rozhodli vytvoriť pre vtáctvo vhodnejšie hniezdne a potravné podmienky, ktorými tráva na ornej pôde rozhodne je. Premena by nebola možná bez ústretovosti majiteľa, ktorého dlhodobou ambíciou je vytvorenie pasienka. V marci 2021 tak došlo k osiatiu trávnu zmesou, ktorej výsledok bol pomerne prekvapivo rýchly a kvalita novovzniknutého porastu prekvapila aj skúseného poľnohospodára. Nové spoločenstvo reprezentovali nasledovné rody tráv: stoklas, reznáčka, niekoľko druhov kostráv, mätonoh a timotejka. Prvá kosba prebehla

na konci júna, pričom sa realizovalo etapovité kosenie. Druhý termín kosby plánovaný v jesennom termíne nebol pre lokálne sucho realizovaný. Novo vzniknutý a najmä stabilný (na rozdiel od okolitých agrocenóz) prvok nenechal na seba dlho čakať z hľadiska trvalého či dočasného obývania. Čím ďalej pravidelnejšie sa tu začali objavovať pipíšky chochlaté (*Galerida cristata*, obr. 3), dravé vtáky reprezentovali najmä myšiaky hôrne (*Buteo buteo*) a sokoly myšiare (*Falco tinnunculus*) či kane močiarnie (*Circus aeruginosus*). Z iných druhov sa tu pravidelne vyskytovali volavky popolavé (*Ardea cinerea*), strakoš veľký (*Lanius excubitor*) a zo sov myšiarky ušaté (*Asio otus*) a plamienky driemavé (*Tyto alba*, obr. 4).

Obr. 3 Pipíška chochlatá je pravidelným návštevníkom pretvorenej plochy na Veľkom Ostrove. (R.S.)

Práve výskyt poslednej menovanej sovy bol pre nás mimoriadne pozitívny, nakoľko je táto sova u nás čím ďalej vzácnejšia (Černecký et al. 2020, Bacsa 2021). Atraktivita plochy pre „myšolovné“ predátory bola spôsobená vyššou koncentráciou drobných zimných cicavcov na tejto ploche v jesennom období ako možný dôsledok vzniku refúgia po agrárnych zásahoch na ornej pôde. Spolu tu bolo v priebehu roka zaznamenaných deväť druhov zemných cicavcov (Tulis et al. 2021), pričom najpočetnejšie boli zastúpené hraboš poľný (*Microtus arvalis*) a ryšavka tmavopása (*Apodemus agrarius*, obr. 5).

S aktuálnym stavom nekončíme, okrem výskumu drobných cicavcov pribudne v roku 2022 výskum rovnokrídlovcov, na plochu pribudnú v čase kosenia „T-čka“ a na okolité stromy a stĺpy NN vedenia osadíme polobúdky pre sokoly a myšiarky. Manažment pozemku za účelom udržania aktuálneho priaznivého stavu pre hniezdne a potravné podmienky vtákov, bude prebiehať minimálne do roku 2041. Projekt LIFE Danube Free Sky – Medzinárodná ochrana vtáctva pozdĺž rieky Dunaj je podporený Ministerstvom životného prostredia SR a Európskou úniou v rámci programu LIFE.

Obr. 4 Plamienky driemavé sa v jesennom období roku 2021 objavili na Veľkom Ostrove početnejšie. (M.L.)

Obr. 5 Ryšavka tmavopása patrila medzi dominantné druhy zaznamenané počas výskumu drobných zemných hlodavcov na Veľkom Ostrove. (F.T.)

ENGLISH SUMMARY

A small piece of land on the Great Island

While historically the first steps of nature conservation and its methods were mainly directed towards species conservation and the rescue of individuals or small (sub)populations, current practices are increasingly focused on the protection or restoration of entire communities and ecosystems. While the installed nest boxes may be (un)adopted by the target species, the new community (habitat, feature) that is created in the landscape remains there regardless of our original intended goal. In 2021, within the LIFE project Danube Free Sky (LIFE19 NAT/SK/001023) supported by the Ministry of the Environment of the Slovak Republic and the European Union under the LIFE programme, we embarked on a rather big challenge and that was the conversion of formerly arable land of almost 11 hectares into grassland on the contact zone of the SPA Ostrovné lúky and Kolárovo, part of Veľký Ostrov. This way the area will represent more suitable feeding and nesting conditions for birds. So far, a permanent or temporary occurrence of the Crested Lark (*Galerida cristata*), Grey Heron (*Ardea cinerea*), Great Grey Shrike (*Lanius excubitor*), Common Buzzard (*Buteo buteo*), Common Kestrel (*Falco tinnunculus*), Western Marsh Harrier (*Circus aeruginosus*), Barn Owl

(*Tyto alba*), and Long-eared Owl (*Asio otus*) has been recorded. A total of nine species of ground-dwelling mammals were recorded here over the course of the year (Tulis et al. 2021). In 2022, the T platforms and nest boxes will be added to the area and the management of the site will be maintaining and improving favourable conditions for nesting and foraging birds until at least 2041.

Literatúra

BACSA, K. 2021: Plamienka driemavá (*Tyto alba*) - správy skupín za rok 2020. Dravce a sovy, Ochrana dravcov na Slovensku, Bratislava, 17, s.38 - 40. ISSN 1336-6874 (print).

ČERNECKÝ, J., LEŠO, P., RIDZOŇ, J., KRÍŠTÍN, A., KARASKA, D., DAROLOVÁ, A., FULÍN, M., CHAVKO, J., BOHUŠ, M., KRAJNIAK, D., ĎURICOVÁ, V., LEŠOVÁ, A., ČULÁKOVÁ, J., SAXA, A., DURKOŠOVÁ, J., ANDRÁŠ, P. 2020. Stav ochrany vtáctva na Slovensku v rokoch 2013 – 2018. Banská Bystrica: ŠOP SR, 105 strán. ISBN: 978-80-8184-084-5

TULIS, F., BALÁŽ, I., AMBROS, M. 2021. Správa k vývoju spoločenstva drobných cicavcov na Veľkom Ostrove 2021. Nitra: UKF, 13 strán.

Poďakovanie:
 Ďakujeme Tihamérovi
 Balázsovi a jeho rodine za
 pomoc s premenou pozemku
 na prírodne bližšiemu.

ALTERNATÍVNY MANAŽMENT VEGETÁCIE V KORIDOROCH ELEKTRICKÝCH VEDENÍ NA VÝCHODNOM SLOVENSKU

  Luboš Vadel

Podpora biodiverzity a ekologickej hodnoty biotopov v koridoroch elektrických vedení pri zachovaní bezpečnosti a spoľahlivosti prevádzky elektrického vedenia sú základnými atribútmi alternatívneho manažmentu vegetácie pod elektrickými vedeniami.

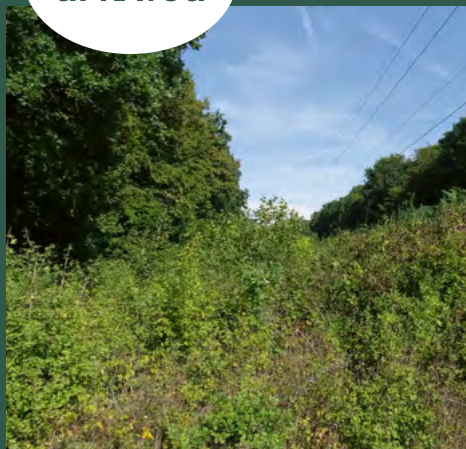

Kosenie stredového pásu v koridore elektrického vedenia.

V rámci medzinárodného projektu „LIFE- 15NAT/HU/000902 Ochrana orla kráľovského znížením mortality spôsobenej človekom v Panónskom regióne“ mimovládna organizácia Ochrana dravcov na Slovensku (RPS) s partnerom Východoslovenská distribučná a.s. (VSD) sa podieľajú na naplnení takejto projektovej aktivity, ktorej obsahom je úprava a obnova biotopov v lesných priesekoch pod 110 kV elektrickým vedením. Na 11-tich lokalitách v CHVÚ Slanské vrchy a Košická kotlina s rozlohou viac ako 25 ha boli aplikované manažmentové opatrenia s cieľom zlepšenia stavu a zmeny údržby ochranných pásiem elektrických vedení.

Na vybraných lokalitách sme zúžili šírku ochranného pásma zo 40 m na 20 metrov široký pás, kde je potrebný pravidelný zásah (mulčovanie, kosenie). Po okrajoch ochranného pásma tu boli ponechané pásy krovin a nízkokmenných drevín (napr. trnka slivková, lieska obyčajná, baza čierna a i.) ktoré by mali inhibovať rast neželaných vysokorastúcich drevín. V prípade ich prítomnosti sa bude podľa potreby aplikovať selektívny výrub týchto vzrastlejších drevín, ktoré by potenciálne mohli ohrozovať elektrické vedenie. Po okrajoch boli na jednotlivých lokalitách dosadené plodnosné dreviny ako napr. jablň planá.

**PRED
ÚPRAVOU**

Koridor v Slanskom Novom Meste pred manažmentom (2018).

**PO
ÚPRAVE**

Koridor so založeným krovinovým okrajom v Slanskom Novom Meste (2021).

Kvôli lepšiemu prístupu mechanizácie pre nastávajúci manažment boli na vybraných miestach preložené veľké kamene na jednu kopy na okraj koridoru, čím vzniklo vhodné útočisko najmä pre plazy.

Lokalita Ordanky pri Zámutove so skalnou kopou.

Po skončení projektu je cieľom do udržiavania lokalít zahrnúť miestnych poľnohospodárov, pričom na vybraných lokalitách už sú v riešení vzájomné dohody na kosenie.

Projekt nám umožnil vyskúšať nové, alternatívne spôsoby údržby vegetácie pod elektrickým vedením, pričom spoločnosť VSD a.s. bude aj mimo projektových aktivít tieto metódy manažmentu vegetácie aplikovať na ďalších nových lokalitách ako aj v koridoroch pod VN vedením (22kV). Takýto alternatívny manažment ochranných pásiem elektrických vedení je čoraz viac žiadaný aj v iných energetických spoločnostiach v Európe (napr. Belgicko, Francúzsko).

Výsadba nízkokmenných stromčekov na okraji koridoru na lokalite Ordanky pri Zámutove.

Koridory pod elektrickým vedením majú potenciál poskytnúť zaujímavú skladbu nelesných biotopov, ktoré môžu byť útočiskom pre rôzne skupiny živočíchov rozvíjajúce potravnú ponuku v ekosystéme.

Na vhodných stanovištiach sa zrevitalizovali a upravili malé mokrade, čím sa vytvorili podmienky hlavne pre obojživelníky, vážky a iné živočíchy.

Revitalizované jazierko v Haniske.

ENGLISH SUMMARY

Alternative vegetation management in power line corridors on eastern Slovakia

Within a framework of the project “LIFE15 NAT/HU/000902 Conservation of the Eastern Imperial Eagle by decreasing human-caused mortality in the Pannonian Region”, NGO Raptor Protection of Slovakia together with the partner energy distribution company Východoslovenská distribučná a.s. (VSD) applied alternative management of vegetation under power lines at 11 sites in the SPAs Slanské vrchy and Košická kotlina with an area of more than 25 ha in order to support biodiversity and the ecological value of habitats in these corridors. The conditions for mowing and mulching were created, small ponds were revitalized, low-stemmed trees were planted, and shrub belts were established along the corridor edges.

MEDZINÁRODNÉ SČÍTANIE DRAVÝCH VTÁKOV V PANÓNSKOM BIOREGIÓNE

 Tomáš Veselovský, Jozef Chavko

Aktivita bola podporená v rámci medzinárodného projektu LIFE15/NAT/HU/000902 „Ochrana orla kráľovského znížením mortality spôsobenej človekom v Panónskom regióne“, ktorý spolufinancuje Európska únia a Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky.

V januári 2022 sa členovia Ochrany dravcov na Slovensku zapojili do 5. ročníka Medzinárodného sčítania dravých vtákov v Panónskom bioregiónu. Výsledkom sčítania sú mapy zimujúcich druhov v Karpatskej kotline. Aby údaje boli čo najviac komplexné, do sčítania sa už po piatykrát pripojili partnerské organizácie z Česka, Maďarska, Rakúska, Rumunska, Slovinska a Srbska. Medzinárodné sčítanie bolo realizované pod hlavičkou projektu LIFE PannonEagle. Terénny monitoring v niektorých slovenských a maďarských regiónoch sťažovalo hmlisté počasie.

Výsledky z Panónskeho regiónu

Viac než 660 účastníkov, v termíne od 14. do 16. januára, kontrolovalo vybrané územie a zapisovalo druhy a počty pozorovaných dravých vtákov. Účastníci zo siedmich krajín pozorovali 1302 orliakov morských, 628 orlov kráľovských, 16 orlov skalných a 8 orlov hrubozobých. Okrem vyššie spomenutých druhov, účastníci zaznamenali viac než 13 tisíc jedincov z 13 druhov. Medzinárodné mapy s výsledkami sú dostupné na webe projektu LIFE PannonEagle (www.imperialeagle.eu).

Výsledky zo Slovenska

Na Slovensku sa do sčítania zapojilo alebo poskytlo údaje spolu 63 mapovateľov. Údaje boli vyhodnotené zo 146 UTM štvorcov (10 × 10 km), ktoré tvoria 25 % slovenského územia, pričom sme využili aj výsledky zaznamenané v ornitologických databázach AVES symfony a Birding Slovakia. Monitoring bol realizovaný prevažne v nížinách a predhoriach západného a východného Slovenska, v oblastiach, ktoré sú pre zimovanie cieľových druhov dravých vtákov najvýznamnejšie. Využili sme aj údaje z okolia priehrad a vodných nádrží, z dôvodu väzby orliakov morských na uvedené biotopy. V rámci sčítania bolo na Slovensku pozorovaných 96 orliakov morských, 83 orlov kráľovských, 12 orlov skalných, 26 sokolov rárohov, 74 hají červených, 1 haja tmavá a ďalších 1099 jedincov z 8 druhov dravých vtákov (tab. 1).

DRUH	2021	2022	DRUH	2021	2022
<i>HALIAEETUS ALBICILLA</i>	73	96	<i>ACCIPITER NISUS</i>	24	35
<i>AQUILA HELIACA</i>	108	83	<i>BUTEO BUTEO</i>	918	799
<i>AQUILA CHRYSAETOS</i>	19	12	<i>BUTEO LAGOPUS</i>	56	44
<i>MILVUS MILVUS</i>	33	74	<i>FALCO TINNUNCULUS</i>	226	132
<i>MILVUS MIGRANS</i>	1	1	<i>FALCO COLUMBARIUS</i>	5	5
<i>CIRCUS CYANEUS</i>	71	67	<i>FALCO CHERRUG</i>	30	26
<i>ACCIPITER GENTILIS</i>	10	10	<i>FALCO PEREGRINUS</i>	5	7

Tab. 1: Porovnanie počtu pozorovaných jedincov počas zimného sčítania dravých vtákov (zdroj: Ochrana dravcov na Slovensku).

V porovnaní s minulým rokom bolo skontrolovaných o 38 kvadrátov viac, ale najmä v dôsledku nepriaznivého počasia bol celkový počet pozorovaných dravých vtákov nižší. Kým v roku 2021 sme na východnom Slovensku zaznamenali 27 jedincov orlov kráľovských a 4 orliakyorské, v roku 2022 sa kvôli hmlistému počasiu nepodarilo z tohto regiónu získať takmer žiadne výsledky (obr. 1 a 2). U sokola rároha bol počet pozorovaných jedincov takmer zhodný s minulým rokom (obr. 3). Údaje zo sčítania budú využívané v prospech ochrany týchto druhov. Ide najmä o riešenie problematiky tzv. vtácej kriminality, ktorá predstavuje hrozbu pre veľké druhy dravcov, predovšetkým orly a orliaky, ale aj iné druhy ako sokoly rárohy, haje, kane a ďalšie. Záverom si dovoľujeme poďakovať všetkým, ktorí sa priamo zúčastnili monitoringu alebo prispeli svojimi pozorovaniami.

Obr. 1: (zdroj: Ochrana dravcov na Slovensku).

Obr. 2: (zdroj: Ochrana dravcov na Slovensku).

Obr. 3: (zdroj: Ochrana dravcov na Slovensku).

Za údaje zo Slovenska ďakujeme:

Kristián Bacsa, Ivan Bogar, Jaroslav Brndiar, Rudolf Cáfal, Ján Čížniar, Martin Danilák, Andrej Dúbravský, Peter Fock, Ivan Gajdacs, Marek Gális, Štefan Granec, Erik Gulák, Stanislav Harvančík, Martin Hrabovszki, Jozef Chavko, Rudo Jureček, Stanislav Kováč, Dominka Kováčová, Zuzana Lančaričová, Bedřich Landsfeld, Jozef Lengyel, Boris Maderič, Zuzana Masárová, Branislav Matejovič, Miloslav Mišík, Samuel Pačeňovský, Ivana Poláčková, Viktor Prachár, Leonidas Prešinský, Samuel Sádovský, Roman Slobodník, Adriana Sokolíková, Richard Schnürmacher, Ivan Šípkovský, Ladislav Šnírer, Karol Šotnár, Viliam Šumichrast, Tomáš Veselovský, Martin Wurelly, Ivana Moncmanová

Údaje z databázy AVES Symphony

Gabriela Benčúriková, Ján Gúgh, Milan Hepner, Michal Klátik, Miguel Mitchél, Miroslav Mišík, Lubomír Moncman, Zoltán Németh, Lucia Rubáčová, Samuel Sádovský, Daniel Stankovič, Tomáš Tedla, Radovan Václav

Údaje z databázy Birding.sk

Ivan Bartko, Ladislav Csiffáry, Dušan Čaniga, Ivan Gajdacs, Milan Hepner, Anton Makuka, Marián Mojžiš, Vlasto Opatovský, Vince Schwartz, Andrej Sušienka

ENGLISH SUMMARY

Results of the 5th Pannonian Birds of prey Census

In January, 2022, the members of Raptor Protection of Slovakia (RPS) participated in 5th Pannonian Birds of prey Census. The aim of the census was to prepare the “Map of raptors” wintering in the Carpathian Basin. Partner organizations and experts joined the event from the Austria, Czechia, Hungary, Romania, Serbia, Slovakia and Slovenia for the fifth time, all in the scope of the EU’s PannonEagle LIFE programme. Although the foggy weather made the observation difficult, surveyors still managed to count more than 2000 eagles.

Results from Carpathian-basin

Taking the numbers of all seven participating countries into account, 1302 White-tailed Eagles and 628 Imperial Eagles, 16 Golden Eagles and 8 Greater-spotted Eagles were seen. In addition, from the mentioned countries more than thirteen thousand individuals of thirteen other raptor species were seen during the census.

Results from Slovakia

Altogether in 146 UTM squares (10 x 10 km), 96 White-tailed Eagles, 83 Imperial eagles, 12 Golden Eagles, 26 Saker Falcons, 74 Red Kites, 1 Black Kite and 1099 individuals from 8 species were seen (Tab. 1). We are grateful for everyone, who participated in the census!

„DRAVCE VS. HOLUBY“

✍ Jozef Chavko 📷 : <https://trebunak.eu/>

Bol výnimočne zasnežený krásny deň, prvý vianočný sviatok kedy sa navštevujú rodiny a ľudia prejavujú svoju lásku a súdržnosť. Osud ma zavial do domu Jana Silného v malej dedinke pod Malými Karpatmi neďaleko Trnavy. Dom stál vo vedľajšej uličke a vedľa neho stál neveľký holubník s prelietajúcimi a hrkútajúcimi holubmi. Bolo naň vidieť z obývačky, kde už bolo mnoho mladých ľudí, stoly plné všakovakých dobrôt a bolo cítiť krásnu atmosféru vzájomného porozumenia a odovzdania sa Vianociam.

Samozrejme ako inak, reč padla aj na holuby a od toho momentu začala medzi mnou – dravčiarom a pánom domu, teda chovateľom holubov – Jankom prebiehať horúca debata na tému holuby versus dravce. Už pri prvých slovách ma prekvapil Jankov postoj. Na otázku „Akou hrozbou sú dravce, nestrácajú sa Ti holuby?“ odpovedal: „Straty nie sú podstatné, chodia mi sem jastraby, sokoly, niekedy jastrab preletí tesne okolo holubníka aj päť krát za deň. Ale ide o to ako pristupovať k chovu. Napríklad teraz za obdobie jedného mesiaca mi dravce ulovili jedného holuba a to chovám okolo 70 holubov.“ „Ako sa to dá riešiť?“, opýtal som sa nechápavo. „Ja okrem niekoľkých chovných jedincov určených už len na rozmnožovanie nezatváram holuby vôbec. Holubník je otvorený po celý rok. Základom je, že holuby musia mať neustály prehľad a stále počítajú s útokom dravca. Chovatelia robia obvykle dve najväčšie chyby. Často zatvárajú holuby, ktoré keď sú zavreté rýchlo strácajú fyzickú kondíciu a tie potom vypúšťajú len, keď je napríklad pekné počasie.

Druhá chyba je prekrmovanie holubov, „ťažký“ prekrmovaný holub nemá voči predátorovi šancu. Zásadne neprekrmujem holuby a dbám aby boli čo najmenej zavreté, aby zbytočne nestrácali kondíciu. Dravce sú evolúciou vyprofilované a v zlomku sekundy vedia odhadnúť, ktorý holub je nevylietaný, alebo prekrmovaný a kedy takého holuba majú šancu uloviť. Veď na to v prírode sú, aby selektívne odchyťovali slabšie jedince a aby očistovali genofond a aby sa následne rozmnožovali len silné jedince. Moje holuby si s tým vedia poradiť. Ide aj o to, že sa to dá veľmi dobre využiť pri výbere holubov na závody.“ To som tiež hneď nepochopil, ale Janko pokračoval: „Rozmnožovacia schopnosť holubov je naozaj vysoká, hniezdia po celý rok vrátane zimných mesiacov. Jeden pár teda priemerne môže za rok odchovať aj okolo 20 mláďat. Mláďatá nechávam všetky vyletieť prirodzeným spôsobom a to má dve výhody. Jednak, keď dravce prípadne aj ulovia neskúsené vyletené mláďa a neohrozia kvalitnejších holubov v krdli, no najmä tým nastáva prirodzený výber a v krdli sa vyprofilujú holuby, ktoré vedia ako čeliť útočiacim dravcom. Takto získam holuby vhodné na závody, pretože aj v náročných situáciách pri dlhých trasách pri pretekoch si vedia poradiť s dravcami lepšie ako neskúsené holuby. Napokon o výhode tohto spôsobu svedčí aj množstvo cien vyhratých v závodov.“

Uvedené fakty ma naozaj ohromili. Opýtal som sa, či svoje skúsenosti neodovzdáva ďalej, pretože je známe veľké nepriateľstvo chovateľov holubov k dravcom. No povzdychol si, že niekoľkí síce pochopili, no väčšina je stále zaujatá, je to veľká škoda, že nedokážu využiť prírodu vo svoj prospech a doplnil: „Pre mňa sú dravce trénermi mojich holubov a dobré výsledky v pretekoch mi to veľakrát potvrdili. Holuby majú úžasné letové schopnosti, ktoré sa vyrovnajú letovým schopnostiam dravcov, ide len o to, aby sa holub pri útoku vedel vysporiadať s momentom prekvapenia, ktorý dravce využívajú. Obviňovať prírodu je nezodpovedné, pretože všetko je v rukách samotných chovateľov a v ich odbornom prístupe. Je nezmysel nezákonne prenasledovať dravce, keď ich možno využiť v prospech chovu holubov.“

ENGLISH SUMMARY

Birds of prey vs. pigeons

Birds of prey have always been admired, but also persecuted in the most cruel ways. Throughout history, there have been two main factors in conflict of interest: the so-called "protection" of native bird species from natural predators, which has always created a conflict of interest for breeders. Often this has and continues to involve the illegal destruction of predators in the most inappropriate ways from the point of view of nature conservation interests. Ján Silný, an experienced pigeon breeder who has taken part in many competitions and has been breeding pigeons for a long time, brought an interesting opinion to this issue. In the interview he pointed out the main aspects of breeding conflict in relation to birds of prey and ways to prevent it. His words are a recommendation on how to seek a compromise solution in the conflict between nature and the hobby of pigeon breeding. However, it is certain that any violence against nature will not solve the problem. The long-time pigeon fancier himself has hinted at a possible solution to the relationship between birds of prey and pigeon fancy.

**NA ZÁVER JE POTREBNÉ KONŠTATOVÄŤ,
ŽE PRÍRODU NEMOŽNO PRETVORIŤ
PRISPÔSOBIŤ POŽIADAVKÄM
ZÄUJMOVÝCH SKUPÍN, VÝCHODISKOM
MÔŽE BYT LEN AK SA CHOVATELIA
HOLUBOV PRISPÔSOBIA PRÍRODE.**

POSLEDNÁ ŠANCA PRE DROPA ABY NA SLOVENSKU PRESTAL ŽIVORIŤ

 Jozef Ridzoň

 J. Ridzoň, A. Chudý, J. Chavko

CHVÚ Sysľovské polia

Bratislava

Drop veľký má na Slovensku dlhodobu „smolu“. Intenzifikácia poľnohospodárstva, stavba elektrických vedení a neefektívna ochrana jeho hniezdisk v minulosti viedla k tomu, že hniezdna populácia o veľkosti 1165 jedincov v roku 1956 (Hell & Chobot 1993) sa postupne zmenšovala a v deväťdesiatych rokoch zanikla až na nepravidelné hniezdenia úplne (Danko et al. 2002, Chavko & Maderič 2008).

Droptník veľký (A.CH.)

Pritom pre dropa bolo na Žitnom ostrove vyhlásené chránené územie (dnešný Chránený areál Dropie) pri Zlatnej na Ostrove už v roku 1955. Územie však bolo chránené len formálne, preto nič nezabránilo výstavbe elektrického vedenia krížom cez neho, vedenia, na ktorom sa zabilo nemálo dropov. Rovnako aj stanica na odchov dropa v Zlatnej na Ostrove ničomu nepomohla, keďže odchov za cieľom vypúšťania nerespektoval základné pravidlá úspešnej

reštitúcie a to napríklad vylúčenie kontaktu dropov s chovateľmi. Navyše vajcia sa do liahní dostávali tak, že poľnohospodári dostávali tzv. „náleznú“, čo druhotne zvyšovalo tlak na voľne žijúcu populáciu. Droptník sa tak postupne stal symbolom toho ako sa ochrana prírody robí nemá.

Po všetkom tomto preto neprekvapí, že zimujúce a nepravidelne hniezdiace droptníky ostali len v jedinom území na Slovensku a to v Chránenom vtáčom území Sysľovské polia (ďalej len CHVÚ) na pomedzí Rakúska, Maďarska a Slovenska. Ani tu to však droptníky nemali jednoduché. V roku 2005 sa horko-ťažko podarilo zastaviť zámer na stavbu golfového ihriska v jadre CHVÚ, ktoré by definitívne zlikvidovalo šancu na záchranu dropa, nášho najohrozenejšieho vtáčieho druhu. Golfové ihrisko sa síce nakoniec nepostavilo, no trávny porast, na ktorom droptníky hniezdili, bol rozoraný. Chránené územie bolo zachránené pred

Rozoranie úhoru – hniezdisk dropa v roku 2005 (archív SOS/BirdLife).

Úhor vysiaty pre dropa v roku 2021 (J.R.)

výstavbou, no v území neostal ani hektár vhodného hniezdneho biotopu. Situácia sa dlho nemenila, lebo poľnohospodárske dotácie u nás, na rozdiel od Rakúska a Maďarska, dlhodobo nepokrývali ani len náklady farmárov na šetrnejšie hospodárenie.

A tak hoci územie s výskytom najohrozenejšieho vtáčieho druhu na Slovensku bolo možné vidieť priamo z Bratislavského hradu či parlamentu, stav jeho ochrany bol tristný a ukážkovo ilustroval skutočný „záujem“ štátu o ochranu prírody. Na tento stav doplácal aj sokol kobcovitý, pre ktorého je CHVU aktuálne takisto jediným pravidelným hniezdiskom na Slovensku.

Vzhľadom ku zlému stavu CHVÚ sa SOS/ BirdLife Slovensko, RPS a ŠOP SR dlhodobo snažili o zmenu jeho stavu. Prvým výraznejším krokom bol pred 15 rokmi realizovaný projekt „Ochrana dropa fúzatého na Slovensku - LIFE 05NAT/SK/000115“. Ochránárske aktivity v rámci projektu tu však narazili na odpor niektorých „silných hráčov“, ktorí dúfali, že sa dropa z územia podarí vystrnadit', čo neskôr povedie

k zrušeniu chráneného územia a umožneniu developerských aktivít na bratislavskom predmestí. Napriek mnohým prekážkam a krokom sa tu podarilo v menšej miere vykúpiť pozemky a neskôr ich zatravnit' a zrealizovať ďalšie aktivity, ktoré viedli k tomu, že hniezdna populácia dropa sa udržala aspoň na minimálnej, kritickej úrovni.

Možno sme tak zabránili vyhynutiu druhu na Slovensku, no stav, kedy u nás drop len živorí nikoho neteší. Navyše kriticky nízka úroveň populácie je zraniteľná rôznymi negatívnymi faktormi a nedáva ani predpoklad, že sa z CHVÚ začne drop šíriť aj do okolia. Preto je stále dlhodobým cieľom v území populáciu posilniť natoľko, aby sa územie tak bolo nášlapným kameňom pre návrat druhu na Žitný ostrov. Na to, aby sme sa do zásadných zmien v území mohli pustiť sme však potrebovali širšie, pevnejšie partnerstvo jednotlivých organizácií, ktoré by sa o ochranu CHVÚ vedeli zasadiť.

Signálom, že aj nálada spoločnosti by mohla pomôcť k vyriešeniu viacerých dlhodobých problémov v ochrane prírody, bol proaktívny prístup hlavného mesta Bratislava pri ochrane jeho lesov. Preto sme Hlavné mesto oslovili s ponukou na spoluprácu na ochrane dropa veľkého a sokola kobcovitého v rámci LIFE projektu. Bratislava o takúto spoluprácu prejavila záujem a projekt podaný v spolupráci RPS, SOS/BirdLife Slovensko, ŠOP SR, Bratislavy, maďarských partnerov s názvom „Zabezpečenie dlhodobej ochrany dropa veľkého a sokola kobcovitého v pohraničí Slovenska a Maďarska“ (LIFE20 NAT/SK/001077) na našu radosť nakoniec získal od Európskej komisie podporu a jeho realizácia začala vo februári tohto roka.

Základnou aktivitou projektu je totiž riešenie dlhodobého nepriaznivého stavu biotopov v CHVU. Ráta so zatrávením 112 hektárov a pozemkov vo vlastníctve projektových partnerov a takto vytvorením hniezdných a potravných biotopov pre dropa a sokola kobcovitého. V CHVÚ vďaka tomu, ak sa aktivita zrealizuje v plánovanom rozsahu, narastie podiel biotopov v optimálnom stave z existujúcich niečo viac ako 2 % z rozlohy CHVÚ na takmer 9 %. Rovnako projekt ráta so zlepšením hniezdných biotopov pre sokola kobcovitého a to prostredníctvom obnovy existujúcich vetrolamov, ale rovnako aj prostredníctvom výsadby nových skupín stromov ako aj inštaláciou hniezdných polobúdok pre sokola kobcovitého.

Samček sokola kobcovitého (J.CH.)

Nemenej dôležitou projektovou aktivitou je usmernenie dnes vysokej (a často nelegálnej) návštevnosti, ktorá je jedným z najväčších rizík pre prežívanie druhov v CHVÚ. V rámci projektu sa preto vypracuje projektová dokumentácia na výstavbu cyklotrasy z Rusoviec na trojhraničie, ktorá by obchádzala CHVÚ a zároveň sa vytvorí miesta na trávenie voľného času v prírode pre obyvateľov miestnych častí Jarovce a Rusovce a postaví infraštruktúra (napríklad pozorovateľne vtáctva), ktorá usmerní návštevníkov mimo CHVU, resp. do menej citlivých častí územia. Tieto opatrenia tak prispievajú spolu so zvýšením počtu kontrol v území k zníženiu nelegálnej návštevnosti v CHVÚ. Okrem praktických opatrení sú súčasťou projektu aj výskumné aktivity či aktivity pre prácu s verejnosťou a šírenie osvedy (vydanie knihy, kalendáru) ako aj podobné aktivity na maďarskej strane projektového územia. Projekt si dal za cieľ vo veľkom rozsahu vyriešiť mnohé dlhodobé problémy územia tak, aby pozitívne dopady projektu boli hmatateľné.

Lenže viaceré problémy ochrany prírody v území narástli medzičasom do veľkých rozmerov, keďže neboli riešené desaťročia. Nelegálna návštevnosť a jej kontroly vyvolávajú v území animozity u miestnych obyvateľov a sťažujú presadzovanie spolupráce s jednotlivými subjektmi. Rovnako komplikujú presadzovanie ochrany prírody krivdy z minulosti. V dnes najvýznamnejšej časti CHVÚ pre dropa, na Laura majeri bol totiž v minulosti umiestnený kostol, ktorý zbúrali komunisti. Napriek významu územia pre ochranu najohrozenejších vtáčích druhov u nás a ich citlivosti na vyrušovanie sa správca farnosti snaží pietne miesto sprístupniť pre verejnosť. Realizácia projektových aktivít tak narazí na viacero väčších problémov a nebude vždy jednoduchá. Zrealizovanie projektových aktivít v plnom rozsahu bude okrem držania palcov ornitológov na Slovensku vyžadovať veľmi citlivé jednanie, rozhodovanie so všetkými zúčastnenými. Verím však, že aj s vašou podporou sa pri citlivom a proaktívnom prístupe nakoniec podarí aktivity zrealizovať ku spokojnosti všetkých dotknutých v území a budeme si po projekte môcť konečne povedať, že dlhodobé prežitie našich najohrozenejších stepných druhov na Slovensku je zabezpečené.

ENGLISH SUMMARY

Last chance for the bustard to stop living in Slovakia

The population of the Great Bustard in Slovakia has disappeared due to the intensification of agriculture, the construction of power lines and ineffective nature protection. While in 1956 the breeding population of the Great Bustard was at the level of 1165 individuals, in the nineties of the last century it almost disappeared. The occurrence of the Great Bustard in Slovakia was limited only to the SPA Syslovske polia on the Austrian and Hungarian borders in this time. However Great Bustard was threatened here by development projects such as plans to build a golf course. These development intentions, which could lead to the complete extinction of the nesting population of the Great Bustard and the Red-footed Falcon in Slovakia, were fortunately stopped. But all fallows in SPA were plowed up subsequently and not even a hectare of optimal breeding habitat remained in the SPA. The situation did not begin to improve until almost next 10 years, only then, as a result of conservation measures, the area of optimal breeding and foraging habitats for Great Bustards and Red-footed Falcons reached more than 2 % of the area of SPA. As a result, the breeding population of the Great Bustard in the SPA has been restored, but it remains at a critically low level. However measures planned within the LIFE project " Long-term conservation of Great Bustard and Red-footed Falcon in border region of Hungary and Slovakia" (LIFE20 NAT / SK / 001077) starting in February 2022 should lead to a several-fold increase in area of

suitable habitats in the SPA (up to almost 9 % of the SPA).). That will contribute to increasing of breeding population of the Great Bustard to such level that will not only be sustainable in the long term, but will be strong enough for the spreading of Great Bustard to the wider area, in which has disappeared Great Bustard in previous decades.

Literatúra

Danko Š., Darolová A. & Krištín A. 2002: Rozšírenie vtákov na Slovensku. – Veda, Bratislava.

Hell P. & Chobot J. 1993: Vyhynie u nás drop? – Tichodroma 5: 125-135.

Chavko J. & Maderič B. 2008: Výskyt dropa fúzatého (*Otis tarda*) na Slovensku v rokoch 2000-2008. – Tichodroma 20: 7-12.

VYDÁVA

Ochrana dravcov na Slovensku

*MALÉ ČLENSKÉ PROJEKTY RPS,
KTORÝCH VÝSLEDKY SÚ PREZENTOVANÉ,
BOLI REALIZOVANÉ AJ V RÁMCI PROGRAMU
3DODZSE 2021, S PODPOROU
ZÁPADOSLOVENSKEJ ENERGETIKY, A.S.*

VEDÚCI REDAKTOR

Roman Slobodník

REDAKČNÁ RADA

Lucia Deutschová

Jozef Chavko

PREKLADY

Lucia Deutschová

Marek Gális

Tomáš Veselovský

Zuzana Guziová

Eva Horková

VIZUÁLNY KONCEPT

studio pajerchin | pajerchin.sk

ADRESA

Ochrana dravcov na Slovensku

Raptor Protection of Slovakia (RPS)

Trhová 54

Bratislava 841 01

OBCHODNÉ ÚDAJE

Bankové spojenie: Tatra banka a.s.

IBAN: SK5511000000002623078364

IČO: 31797717

DIČ: 2021518851

KONTAKT

dravce@dravce.sk

+421 911 882 626

dravce.sk

dravce.sk/dar

ISSN: 1336 – 6874

Náklad: 200 ks

*Neprešlo jazykovou úpravou. Redakcia zásadným spôsobom nezasahovala
do obsahu správ jednotlivých pracovných skupín.*

**VZNIK ČASOPISU FINANČNE
PODPORILA NADÁCIA ZSE,
V RÁMCI PROGRAMU 3DODZSE
– DÁVAME DOMOV DRAVCOM.**

ĎAKUJEME!

